Dro ESPERANTO

INTERNACIA LINGVO

ANTAŬPAROLO

KAJ

PLENA LERNOLIBRO

por Rusoj

Por ke lingvo estu tutmonda, ne sufiĉas nomi ĝin tia.

Prezo 15 kopekoj.

VARSOVIO.

Tipo-Litografejo de Ch. Kelter, str. Novolipje № 11.

1887.

PERMESITA DE LA CENZURO

Varsovio 21:a de majo 1887.

☞ Internacia lingvo, simile al ĉiu nacia, estas proprajo socia, kaj la aŭtoro por ĉiam forcedas ĉiujn personajn rajtojn je ĝi.

Дръ ЭСПЕРАНТО.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЯЗЫКЪ.

ПРЕДИСЛОВІЕ

и

ПОЛНЫЙ УЧЕБНИКЪ.

por Rusoj

Чтобы языкъ былъ всемірнымъ, не достаточно назвать его таковымъ.

Цѣна 15 копѣекъ.

ВАРШАВА.
Типо-Литографія Х. Кельтера, ул. Новолипье № 11.

1887.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ
Варшава 21 Мая 1887 года.

☞ Интернаціональный языкъ, подобно всякому національному, составляетъ достояніе общественное, и отъ всякихъ личныхъ правъ на него авторъ на всегда отказывается.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Предлагаемую брошюру читатель вѣроятно возьметъ въ руки съ недовѣріемъ, съ предвзятою мыслью, что ему будетъ предложена какая нибудь несбыточная утопія; я долженъ поэтому прежде всего просить читателя отложить эту предвзятую мысль и отнестись серьезно и критически къ предлагаемому дѣлу.

Не стану здѣсь много распространяться о томъ, какое громадное значеніе имѣло бы для человѣчества введеніе одного, всѣми признаннаго, международнаго языка, который составлялъ бы равнозаконное достояніе всего міра, не принадлежа въ частности ни одному изъ существующихъ народовъ. Сколько времени и трудовъ тратится на изученіе чужихъ языковъ, и при всемъ томъ, выѣзжая за предѣлы отечества, мы обыкновенно не въ состояніи объясняться съ себѣ подобными людьми. Сколько времени, трудовъ и матеріальныхъ средствъ тратится на то, чтобы произведенія одной литературы присвоить всѣмъ другимъ литературамъ, и въ концѣ концовъ каждый изъ насъ можетъ по переводамъ знакомиться только съ самою ничтожною частью чужихъ литературъ; при существованіи же международнаго языка всѣ переводы производились бы только на этотъ послѣдній, какъ на средній, понятный всѣмъ, а сочиненія, носящія интернаціональный характеръ, можетъ быть писались бы прямо на немъ. Пали бы китайскія стѣны между человѣческими литературами; литературныя произведенія другихъ народовъ сдѣлались бы для насъ столь же доступными, какъ произведенія

нашего собственнаго народа; лектура сдѣлалась бы общею для всѣхъ людей, а вмѣстѣ съ нею и воспитаніе, идеалы, убѣжденія, стремленія, — и народы сблизились бы въ одну семью. Вынужденные дѣлить свое время между различными языками, мы не въ состояніи какъ слѣдуетъ отдаться ни одному изъ нихъ, и потому съ одной стороны рѣдко кто изъ насъ владѣетъ въ совершенствѣ даже роднымъ языкомъ, а съ другой стороны сами языки не могутъ какъ слѣдуетъ выработываться, и, говоря роднымъ языкомъ, мы вынуждены часто или заимствовать слова и выраженія у другихъ народовъ, или изъясняться неточно и даже мыслить неповоротливо вслѣдствіе недостаточности языка. Другое дѣло было бы, если бы каждый изъ насъ имѣлъ только два языка,—тогда мы бы лучше ими владѣли, а сами эти языки могли бы болѣе обработываться и обогащаться и стояли бы гораздо выше, чѣмъ каждый изъ нихъ стоитъ теперь. А вѣдь языкъ это главный двигатель цивилизаціи: благодаря ему мы такъ возвысились надъ животными, и чѣмъ выше стоитъ языкъ, тѣмъ скорѣе прогрессируетъ народъ. Различіе языковъ составляетъ сущность различія и взаимной вражды національностей, ибо это прежде всего бросается въ глаза при встрѣчѣ людей: люди не понимаютъ другъ друга и потому чуждаются другъ друга. Встрѣчаясь съ людьми, мы не спрашиваемъ, какія у нихъ политическія убѣжденія, на какой части земнаго шара они родились, гдѣ жили ихъ предки нѣсколько тысячъ лѣтъ тому назадъ: но эти люди заговорятъ, и каждый звукъ ихъ рѣчи напоминаетъ намъ, что они намъ чужіе. Кто разъ попробовалъ жить въ го-

родѣ, населенномъ людьми различныхъ, борящихся между собою, націй, тотъ почувствовалъ безъ сомнѣнія, какую громадную услугу оказалъ бы человѣчеству интернаціональный языкъ, который, *не вторгаясь въ домашнюю жизнь народовъ*, могъ бы, по крайней мѣрѣ въ странахъ съ разноязычнымъ населеніемъ, быть языкомъ государственнымъ и общественнымъ. Какое, наконецъ, огромное значеніе имѣлъ бы международный языкъ для науки, торговли— словомъ на каждомъ шагу, — объ этомъ, я думаю, мнѣ нечего распространяться. Кто хоть разъ серьезно задумался надъ этимъ вопросомъ, тотъ согласится, что никакая жертва не была бы слишкомъ велика, если бы мы могли ею добыть себѣ общечеловѣческій языкъ. Поэтому всякая, даже самая слабая, попытка въ этомъ направленіи заслуживаетъ вниманія. Дѣлу, которое я предлагаю теперь читающей публикѣ, я посвятилъ свои лучшіе годы; надѣюсь, что и читатель, въ виду важности дѣла, охотно посвятитъ ему немножко терпѣнія и внимательно прочтетъ предлагаемую брошюру до конца.

Не буду здѣсь разбирать различныя попытки, сдѣланныя съ цѣлью созданія международнаго языка. Обращу только вниманіе читателя на то, что всѣ эти попытки или представляли собой систему знаковъ для краткаго изъясненія въ случаѣ нужды, или ограничивались самымъ естественнымъ упрощеніемъ грамматики и замѣной существующихъ въ языкахъ словъ—другими, произвольно придуманными. Попытки первой категоріи были такъ сложны и такъ непрактичны, что умирали сейчасъ же послѣ рожденія; попытки второй категоріи представляли уже

собою, правда, *языки*, но въ нихъ *международнаго* не было ровно *ничего*. Авторы почему-то называли свои языки „всемірными", потому развѣ, что во всемъ мірѣ не было ни одного лица, съ которымъ можно было бы объясняться на этихъ языкахъ! Если для всемірности языка достаточно, чтобы одно лицо назвало его таковымъ, въ такомъ случаѣ каждый изъ существующихъ языковъ можетъ сдѣлаться всемірнымъ по желанію каждой отдѣльной личности. Такъ какъ эти попытки наивно были разсчитаны на то, что міръ обрадуется имъ и единодушно дастъ имъ санкцію, а это единодушное согласіе и есть самая невозможная часть дѣла при естественномъ индифферентизмѣ міра къ кабинетнымъ попыткамъ, не приносящимъ ему безусловной пользы, а разсчитаннымъ на его готовность піонерски жертвовать своимъ временемъ,—то понятно, почему эти попытки встрѣтили полное фіаско; ибо бо́льшая часть міра вовсе не интересовалась этими попытками, а тѣ, которые интересовались, разсуждали, что не стоитъ тратить время на изученіе языка, на которомъ никто меня не пойметъ кромѣ автора; „пусть молъ сначала міръ, или нѣсколько милліоновъ человѣкъ изучатъ этотъ языкъ, тогда и я его изучу". И дѣло, которое могло бы приносить пользу каждому отдѣльному адепту только тогда, если бы уже прежде существовала масса другихъ адептовъ, не находило ни одного приверженца и оказывалось мертворожденнымъ. И если одна изъ послѣднихъ попытокъ, „Volapük", пріобрѣла себѣ, какъ говорятъ, нѣкоторое количество адептовъ, то это только потому, что сама идея „всемірнаго" языка до того возвышенна и заманчива,

что люди, способные увлекаться и обрекать себя на піонерство, жертвуютъ своимъ временемъ въ надеждѣ, *авось либо* дѣло удастся. Но число увлекающихся дойдетъ до извѣстной суммы и остановится (нельзя, разумѣется, отождествлять число распроданныхъ книжекъ съ числомъ адептовъ, изучившихъ языкъ), а холодный индифферентный міръ не захочетъ жертвовать своимъ временемъ для того, чтобы умѣть переговариваться съ этими немногими,—и этотъ языкъ, подобно прежнимъ попыткамъ, умретъ, не принесши ровно никакой пользы.

Вопросъ объ универсальномъ языкѣ занималъ меня давно; но не чувствуя себя ни способнѣе, ни энергичнѣе авторовъ всѣхъ безплодно погибшихъ попытокъ, я долгое время ограничивался только мечтаніемъ и невольнымъ раздумываніемъ надъ этимъ дѣломъ. Но нѣсколько счастливыхъ мыслей, явившихся плодомъ этого невольнаго обдумыванія, ободрили меня къ дальнѣйшей работѣ и побудили меня испробовать, не удастся ли систематически преодолѣть всѣ препятствія къ созданію и введенію въ употребленіе раціональнаго универсальнаго языка. Мнѣ кажется, что это дѣло мнѣ болѣе или менѣе удалось, и этотъ плодъ продолжительныхъ настойчивыхъ работъ я предлагаю теперь на обсужденіе читающему міру.

Главнѣйшія задачи, которыя требовалось рѣшить, были слѣдующія:

I) Чтобы языкъ былъ чрезвычайно легкимъ, такъ чтобы его можно было изучить шутя.

II) Чтобы каждый, изучившій этотъ языкъ, могъ сейчасъ же имъ пользоваться для объясненія съ людь-

ми различныхъ націй, все равно будетъ ли этотъ языкъ признанъ міромъ и найдетъ ли онъ много адептовъ или нѣтъ, — т. е. чтобы языкъ уже съ самаго начала и благодаря собственному своему устройству могъ служить дѣйствительнымъ средствомъ для международныхъ сношеній.

III) Найти средства для преодолѣнія индифферентизма міра и для побужденія его какъ можно скорѣе и en masse начать употреблять предлагаемый языкъ какъ живой языкъ, а не съ ключемъ въ рукѣ и въ случаяхъ крайней надобности.

Изъ всѣхъ проектовъ, въ различное время предложенныхъ публикѣ, часто подъ громкимъ, ничѣмъ не оправдываемымъ именемъ „всемірнаго языка", ни одинъ не рѣшалъ больше *одной* изъ упомянутыхъ задачъ, да и то только *отчасти*. (Кромѣ упомянутыхъ трехъ главныхъ задачъ, приходилось, разумѣется, еще рѣшать много другихъ, но объ нихъ, какъ о не существенныхъ, я не буду здѣсь распространяться. Прежде чѣмъ перейти къ изложенію того, какъ я рѣшилъ упомянутыя мною задачи, я долженъ просить читателя остановиться немного надъ значеніемъ этихъ задачъ и не отнестись слишкомъ легко къ моимъ способамъ рѣшеній единственно потому, что они покажутся ему, можетъ быть, слишкомъ простыми. Я прошу это потому, что знаю склонность большинства людей относиться къ дѣлу съ тѣмъ бо́льшимъ благоговѣніемъ, чѣмъ оно болѣе замысловато, объемисто и трудно-переваримо. Такія лица, увидя крошечный учебникъ съ простѣйшими, всякому легко доступными правилами, могутъ отнестись къ дѣлу съ какимъ то пренебреженіемъ,

между тѣмъ какъ именно достиженіе этой простоты и краткости, приведеніе всякой вещи изъ запутанныхъ формъ, давшихъ ей начало, къ самымъ легкимъ — составляло самую трудную часть работы).

I.

Первую задачу я рѣшилъ слѣдующимъ образомъ:

a) Я упростилъ до невѣроятности грамматику и притомъ съ одной стороны въ духѣ существующихъ живыхъ языковъ, чтобы она могла быть легко усвоена, а съ другой—нисколько не лишая этимъ языка ясности, точности и гибкости. *Всю грамматику моего языка можно отлично изучить въ продолженіе* **одного часа**. Огромное облегченіе, которое получаетъ языкъ отъ такой грамматики, ясно для каждаго.

b) Я создалъ правила для *словообразованія* и этимъ ввелъ огромную экономію въ количествѣ словъ для изученія, не только не лишая этимъ языка богатства, но напротивъ, дѣлая его, благодаря возможности создавать изъ одного слова много другихъ и выражать всевозможные оттѣнки понятій — богаче самыхъ богатыхъ живыхъ языковъ. Этого я достигъ введеніемъ различныхъ приставокъ и вставокъ, съ помощью которыхъ изъ одного слова каждый можетъ образовать различныя другія слова, не имѣя надобности изучать ихъ. (Для удобства этимъ приставкамъ и вставкамъ дано значеніе самостоятельныхъ словъ, и какъ таковыя онѣ помѣщены въ словарѣ). Напримѣръ:

1) Приставка *mal* означаетъ прямую противоположность понятія; слѣдовательно, зная слово „добрый" *(bon,a)*, мы уже сами можемъ образовать слово „злой" *(mal,bon,a)*, и существованіе отдѣльнаго слова для по-

нятія „злой" уже является лишнимъ; *alt,a* высокій—*mal,alt,a* низкій; *estim,i* уважать—*mal,estim,i* презирать и т. п. Слѣдовательно, изучивъ одно слово *mal*, мы уже освобождены отъ изученія огромнаго ряда словъ, какъ напр. „твердый" (зная „мягкій"), „холодный", „старый", „грязный", „далекій", „бѣдный", „мракъ", „позоръ", „внизу", „ненавидѣть", „проклинать" и т. д. и т. д.

2) Вставка *in* означаетъ женскій полъ; слѣдовательно, зная „братъ" *(frat,o)* мы уже сами можемъ образовать „сестра" *(frat,in,o)*; отецъ *patr,o*—мать *patr,in,o*. Слѣдовательно уже лишни слова „бабушка", „дочь", „невѣста", „дѣвушка", „курица", „корова" и т. д.

3) Вставка *il*—орудіе для даннаго дѣйствія. Нпр, *tranĉ,i* рѣзать—*tranĉ,il,o* ножъ; лишни „гребень", „топоръ", „колоколъ", „плугъ", „коньки" и т. д.

4) И тому подобные (около 50).

Кромѣ того я поставилъ общимъ правиломъ, что всѣ слова, уже успѣвшія сдѣлаться интернаціональными (т. е. такъ называемыя „иностранныя" слова) остаются въ интернаціональномъ языкѣ неизмѣненными, принимая только интернаціональную орѳографію; такимъ образомъ огромное количество словъ становится лишнимъ для изученія; таковы напр. „локомотивъ", „редакція", „телеграфъ", „нервъ", „температура", „центръ", „форма", „публика", „платина", „ботаника", „фигура", „вагонъ", „комедія", „эксплуатировать", „декламировать", „адвокатъ", „докторъ", „театръ" и т. д. и т. д.

Благодаря приведеннымъ правиламъ и еще нѣкоторымъ сторонамъ языка, о которыхъ я считаю

лишнимъ здѣсь распространяться,—языкъ дѣлается чрезвычайно легкимъ, и весь трудъ его изученія сводится къ изученію около 900 словъ (считая уже въ этомъ числѣ и всѣ грамматическія окончанія, приставки и вставки), изъ которыхъ по опредѣленнымъ правиламъ безъ особенныхъ способностей и напряженія ума можно образовать всѣ слова, выраженія и обороты, необходимые въ обыденной жизни. (Впрочемъ и эти 900 словъ, какъ видно будетъ ниже, такъ подобраны, что изученіе ихъ для мало-мальски образованнаго человѣка представляется чрезвычайно легкимъ). Изученіе этого звучнаго, богатаго и понятнаго для всего міра (причины см. ниже) языка требуетъ такимъ образомъ не цѣлаго ряда лѣтъ, какъ при другихъ языкахъ,—для изученія его вполнѣ достаточно *нѣсколькихъ дней* *).

II.

Вторую задачу я рѣшилъ слѣдующимъ образомъ:

а) Я ввелъ полное *расчлененіе* понятій на самостоятельныя слова, такъ что весь языкъ вмѣсто словъ въ различныхъ грамматическихъ формахъ состоитъ только изъ однихъ *неизмѣняемыхъ* словъ. Если вы возьмете сочиненіе, написанное на моемъ языкѣ, то вы найдете, что тамъ всякое слово *всегда* и *только* находится въ одной постоянной формѣ—въ той именно, въ какой оно помѣщено въ словарѣ. Различныя же грамматическія формы, взаимныя отношенія между словами и т. п. выражаются сочетаніемъ неизмѣняемыхъ словъ. Но такъ какъ подобный строй

*) Въ этомъ можетъ убѣдиться всякій, такъ какъ при сей брошюрѣ приложенъ *полный учебникъ*.

языка европейскимъ народамъ совершенно чуждъ, и имъ было бы трудно свыкнуться съ нимъ, то я вполнѣ приноровилъ эту членораздѣльность языка къ духу европейскихъ языковъ, такъ что кто изучаетъ мой языкъ по учебнику, не прочитавши раньше предисловія (которое для изучающаго совершенно не нужно),—тотъ не догадается даже, что строй этого языка чѣмъ либо отличается отъ строя его роднаго языка. Такъ, напримѣръ, происхожденіе слова *frat,in,o*, которое въ дѣйствительности состоитъ изъ трехъ словъ: *frat* (братъ), *in* (женщина, самка), *o* (то, что есть, существуетъ) (=то-что-есть-женщина-братъ=сестра),—учебникъ объясняетъ слѣдующимъ образомъ: братъ=*frat*; но такъ какъ всякое существительное въ именительномъ падежѣ *кончается* на *o*—слѣдовательно *frat,o;* для образованія женскаго пола того же понятія вставляется словцо *in;* слѣдовательно сестра—*frat,in,o;* черточки же пишутся потому, что грамматика требуетъ помѣщенія ихъ между отдѣльными составными частями слова. Такимъ образомъ членораздѣльность языка нисколько не затрудняетъ изучающаго; онъ даже не догадывается, что то что онъ называетъ окончаніемъ или приставкой или суффиксомъ, есть вполнѣ самостоятельное слово, которое всегда сохраняетъ одинаковое значеніе, будетъ ли оно употреблено въ концѣ или въ началѣ другаго слова, или самостоятельно, что каждое слово съ одинаковымъ правомъ можетъ быть употреблено какъ коренное слово или какъ грамматическая частица. А между тѣмъ результатъ этого строя языка такой, что все, что вы напишете на интернаціональномъ языкѣ, немедленно и съ полною точностью пой-

метъ (съ ключемъ или даже безъ него) всякій, кто не только не изучилъ предварительно грамматики языка, но даже никогда не слыхалъ о его существованіи. Объясню это примѣромъ:

Я очутился въ Россіи, не зная ни слова по Русски; мнѣ нужно обратиться къ кому нибудь, и я ему пишу на бумажкѣ свободнымъ интернаціональнымъ языкомъ положимъ слѣдующее:

Mi ne sci,as kie mi las,is la baston,o,n; ĉu vi ĝi,n ne vid,is?

Я подношу собесѣднику интернаціонально-русскій словарь и указываю ему на начало, гдѣ большими буквами напечатана слѣдующая фраза: „*Все, что написано на интернаціональномъ языкѣ, можно понимать съ помощью этого словаря. Слова, составляющія вмѣстѣ одно понятіе, пишутся вмѣстѣ, но отдѣляются другъ отъ друга черточкой; такъ напримѣръ слово frat,in,o, составляя одно понятіе, сложено изъ трехъ словъ, изъ которыхъ каждое надо искать отдѣльно*". Если мой собесѣдникъ никогда объ интернаціональномъ языкѣ не слыхалъ, то онъ сначала выпучитъ глаза, но возьметъ мою бумажку, пороется указаннымъ образомъ въ словарѣ и найдетъ слѣдующее:

Mi	{ *mi* я }	я
ne	{ *ne* не, нѣтъ }	не
sci,as	{ *sci* знать *as* означаетъ настоящее время глагола }	знаю
kie	{ *kie* гдѣ }	гдѣ
mi	{ *mi* я }	я

las,is	*las* оставлять *is* означаетъ прошедшее время	оста- вилъ
la	*la* членъ опредѣленный; по русски не переводится	—
baston,o,n	*baston* палка *o* означаетъ существительное *n* означаетъ винительный падежъ	палку
ĉu	*ĉu* ли, развѣ	ли
vi	*vi* вы, ты	вы
ĝi,n	*ĝi* оно, это *n* означ. винит. пад.	его (ее)
ne	*ne* не, нѣтъ	не
vid,is?	*vid* видѣть *is* означаетъ прош. время.	видѣли?

Такимъ образомъ Русскій ясно пойметъ, чего я отъ него желаю. Если онъ захочетъ мнѣ отвѣтить, то я ему указываю на словарь русско-интернаціональный, въ началѣ котораго напечатано слѣдующее: „*Если вы желаете выразить что-нибудь на интернаціональномъ языкѣ, пользуйтесь этимъ словаремъ, ища слова въ самомъ словарѣ, а окончанія для обозначенія грамматическихъ формъ—въ грамматическомъ прибавленіи, подъ рубрикой соотвѣтственной части рѣчи*". Такъ какъ въ этомъ прибавленіи, какъ видно въ учебникѣ, полная грамматика каждой части рѣчи занимаетъ не болѣе нѣсколькихъ строкъ, то нахожденіе окончанія для выраженія соотвѣтственной грамматической формы займетъ не больше времени, чѣмъ нахожденіе слова въ словарѣ.

Обращаю вниманіе читателя на изложенный пунктъ, повидимому простой, но имѣющій огромное практическое значеніе. Нечего говорить, что на другомъ языкѣ вы съ лицомъ, не владѣющимъ тѣмъ языкомъ, не въ состояніи будете объясняться даже съ помощью самаго лучшаго словаря, потому что для того, чтобы умѣть пользоваться словаремъ какого нибудь изъ существующихъ языковъ, надо сначала знать болѣе или менѣе этотъ языкъ. Чтобы умѣть отыскать въ словарѣ данное слово, надо знать его начало, между тѣмъ какъ въ связной рѣчи каждое слово большею частью употреблено въ какомъ нибудь грамматическомъ измѣненіи, часто нисколько не похожимъ на основную форму слова, въ соединеніи съ различными приставками, суффиксами и т. п.; поэтому, не будучи предварительно знакомы съ языкомъ, вы почти ни одного слова въ словарѣ не найдете, а даже тѣ слова, которыя вы найдете, тоже не дадутъ вамъ никакого понятія о значеніи фразы. Такъ, напримѣръ, еслибъ я приведенную выше простую фразу написалъ по нѣмецки (Ich weiss nicht wo ich den Stock gelassen habe; haben Sie ihn nicht gesehen?) то не знающій нѣмецкаго языка найдетъ въ словарѣ слѣдующее:

„Я—бѣлый—нѣтъ—гдѣ—я—?—палка, этажъ—спокойный—имущество—; имѣть—она, они, вы—?—нѣтъ—?—".

Не говорю уже о томъ, что словарь всякаго изъ существующихъ языковъ чрезвычайно обширенъ и отыскиваніе въ немъ двухъ—трехъ словъ подъ рядъ уже утомляетъ, между тѣмъ какъ словарь интернаціональный, благодаря членораздѣльному строю

языка чрезвычайно малъ и удобенъ; не говорю уже также о томъ, что во всякомъ языкѣ каждое слово имѣетъ въ словарѣ много значеній, изъ которыхъ нужно на угадъ выбирать подходящее. И если вы даже вообразите себѣ языкъ съ самой идеальной упрощенной грамматикой, съ постояннымъ опредѣленнымъ значеніемъ для каждаго слова,—во всякомъ случаѣ, чтобы адресатъ съ помощью словаря понималъ вашу записку, требовалось бы, чтобы онъ раньше не только изучилъ грамматику, но пріобрѣлъ бы въ ней достаточно навыка, чтобы легко оріентироваться, отличать коренное слово отъ грамматически измѣненнаго, производнаго или сложнаго и т. д., т. е. польза языка опять зависѣла бы отъ числа адептовъ, а при отсутствіи послѣднихъ сводилась бы къ нулю. Ибо сидя, напримѣръ, въ вагонѣ и желая спросить своего сосѣда „какъ долго мы будемъ стоять въ N**", вы не предложите же ему раньше изучить грамматику языка! На интернаціональномъ же языкѣ вы можете быть сейчасъ же поняты членомъ каждой націи, если онъ не только не владѣетъ этимъ языкомъ, но никогда даже не слыхалъ объ немъ. Всякую книгу, написанную на интернаціональномъ языкѣ, можетъ свободно читать со словаремъ въ рукѣ всякій, безъ малѣйшей подготовки и даже безъ надобности предварительно прочесть какое либо предисловіе, объясняющее употребленіе словаря *); а образованный человѣкъ, какъ видно будетъ ниже, даже къ словарю долженъ мало прибѣгать.

Если вы желаете писать, положимъ, къ какому-

* Такъ какъ при сей брошюрѣ приложены образцы рѣчи и словарь, то читатель можетъ сейчасъ же сдѣлать пробу.

нибудь Испанцу въ Мадридъ, но ни вы его языка не знаете, ни онъ вашего, и вы сомнѣваетесь, знаетъ ли онъ интернаціональный языкъ и даже слыхалъ ли онъ объ немъ,—вы можете все таки смѣло писать къ нему, въ полной увѣренности, что онъ васъ пойметъ! Такъ какъ, благодаря членораздѣльному строю интернаціональнаго языка, весь словарь, необходимый для обыденной жизни, занимаетъ, какъ видно изъ приложеннаго экземпляра, не болѣе полулиста, входитъ удобно въ наименьшій конвертъ и можетъ быть за одну копѣйку полученъ на какомъ угодно языкѣ,—то стóитъ вамъ только написать письмо на интернаціональномъ языкѣ, вложить въ письмо испанскій экземпляръ словарика,—и адресатъ васъ уже пойметъ, потому что этотъ словарикъ не только составляетъ удобный полный ключъ для письма, но онъ самъ уже и объясняетъ свое назначеніе и способъ употребленія. Благодаря самой обширной взаимной сочетаемости словъ, съ помощью этого маленькаго словаря можно выразить все, что нужно въ обыденной жизни; но, разумѣется, слова рѣдко встрѣчающіяся, слова техническія (а также слова „иностранныя", предполагающіяся извѣстными всѣмъ, напр. „табакъ", „театръ", „фабрика" и т. п.) въ немъ не помѣщены; поэтому, если вамъ приходится непремѣнно употребить подобныя слова, а замѣнить ихъ другими словами или цѣлыми выраженіями невозможно, то придется прибѣгнуть уже къ *полному* словарю, который вамъ однако нечего пересылать адресату: вы можете только при упомянутыхъ словахъ помѣстить въ скобкахъ ихъ переводъ на языкъ адресата.

b) И такъ, благодаря упомянутому строю языка,

я могу объясняться на немъ съ кѣмъ мнѣ угодно. Единственное неудобство (до всеобщаго введенія языка) будетъ только то, что мнѣ нужно будетъ всякій разъ ждать, пока собесѣдникъ разберетъ мои мысли. Чтобы и это неудобство по возможности устранить (по крайней мѣрѣ въ сношеніяхъ съ людьми образованными), я поступилъ слѣдующимъ образомъ: словарь составленъ мною не произвольно, а по возможности изъ словъ, извѣстныхъ всему образованному міру. Такъ, напр., слова, одинаково употребительныя во всѣхъ цивилизованныхъ языкахъ (такъ называемыя „иностранныя" и „техническія"), я оставилъ безъ всякаго измѣненія; изъ словъ, различно звучащихъ въ различныхъ языкахъ, взяты мною или общія двумъ-тремъ главнѣйшимъ европейскимъ языкамъ, или принадлежащія только одному, но популярныя и у другихъ народовъ; тамъ, гдѣ данное слово въ каждомъ языкѣ иначе звучитъ, я старался находить слово, которое имѣло бы только подходящее значеніе или болѣе рѣдкое употребленіе, но за то было бы знакомо главнѣйшимъ народамъ (напр. слово „близкій" въ каждомъ языкѣ звучитъ иначе; но стóитъ взять латинское „ближайшій *(proximus)*, и окажется, что оно, въ различныхъ измѣненіяхъ, употребительно во всѣхъ главнѣйшихъ языкахъ; если я, слѣдовательно, слово „близкій" назову *proksim*, то я буду болѣе или менѣе понятенъ каждому образованному человѣку); въ остальныхъ же случаяхъ я бралъ обыкновенно изъ латинскаго, какъ языка полу-интернаціональнаго. (Я отступалъ отъ этихъ правилъ только тамъ, гдѣ этого требовали особыя обстоятельства, какъ напримѣръ избѣжаніе омонимовъ, простота орео-

графіи и т. п.). Такимъ образомъ при перепискѣ съ средне-образованнымъ европейцемъ, нисколько не изучавшимъ интернаціональнаго языка, я могу быть увѣреннымъ, что онъ не только пойметъ меня, но даже безъ надобности особенно рыться въ словарѣ, къ которому онъ будетъ прибѣгать только при словахъ сомнительныхъ.

Покончивъ съ сущностью моего языка, я привожу нѣсколько образцовъ интернаціональной рѣчи, для того чтобы читатель могъ провѣрить все сказанное выше: *).

I. Patr,o ni,n.

Patr,o ni,a, kiu est,as en la ĉiel,o, sankt,a est,u Vi,a nom,o, ven,u reĝ,ec,o Vi,a, est,u vol,o Vi,a, kiel en la ĉiel,o, tiel ankaŭ sur la ter,o. Pan,o,n ni,a,n ĉiu,tag,a,n don,u al ni hodiaŭ kaj pardon,u al ni ŝuld,o,j,n ni,a,j,n kiel ni ankaŭ pardon,as al ni,a,j ŝuld,an,t,o,j; ne konduk,u ni,n en tent,o,n, sed liber,ig,u ni,n de la mal,ver,a, ĉar Vi,a est,as la reg,ad,o, la fort,o kaj la glor,o etern,e. Amen!

II. El la Bibli,o.

Je la komenc,o Di,o kre,is la ter,o,n kaj la ĉiel,o,n. Kaj la ter,o est,is sen,form,a kaj dezert,a, kaj mal,lum,o est,is super la profund,aĵ,o, kaj la anim,o de Di,o si,n port,is super la akv,o. Kaj Di,o dir,is: est,u lum,o; kaj far,iĝ,is lum,o. Kaj Di,o vid,is la

*) Въ перепискѣ съ лицами, владѣющими уже интернаціональнымъ языкомъ, равно какъ и въ сочиненіяхъ, назначенныхъ исключительно для подобнаго рода лицъ, черточки между частями словъ могутъ быть опускаемы.

lum,o,n, ke ĝi est,as bon,a, kaj nom,is Di,o la lum,-o,n tag,o, kaj la mal,lum,o,n Li nom,is nokt,o. Kaj est,is vesper,o, kaj est,is maten,o—unu tag,o. Kaj Di,o dir,is: est,u firm,aĵ,o inter la akv,o, kaj ĝi apart,ig,u akv,o,n de akv,o. Kaj Di,o kre,is la firm,aĵ,o,n kaj apart,ig,is la akv,o,n kiu est,as sub la firm,aĵ,o de la akv,o kiu est,as super la firm,-aĵ,o; kaj far,iĝ,is tiel. Kaj Di,o nom,is la firm,aĵ,-o,n ĉiel,o. Kaj est,is vesper,o, kaj est,is maten,o—la du,a tag,o. Kaj Di,o dir,is: kolekt,u si,n la akv,o de sub la ĉiel,o unu lok,o,n, kaj montr,u si,n sek,aĵ,o; kaj far,iĝ,is tiel. Kaj Di,o nom,is la sek,aĵ,o,n ter,o, kaj la kolekt,o,j,n de la akv,o Li nom,is mar,o,j.

III. Leter,o.

Kar,a amik,o!

Mi prezent,as al mi kia,n vizaĝ,o,n vi far,os post la ricev,o de mi,a leter,o. Vi rigard,os la sub,skrib,o,n kaj ek,kri,os: „ĉu li perd,is la saĝ,-o,n?! Je kia lingv,o li skrib,is? Kio,n signif,as la foli,et,o, kiu,n li al,don,is al si,a leter,o?“ Tran-kvil,iĝ,u, mi,a kar,a! Mi,a saĝ,o, kiel mi almenaŭ kred,as, est,as tut,e en ord,o.

Mi leg,is antaŭ kelk,a,j tag,o,j libr,et,o,n sub la nom,o „Lingv,o inter,naci,a“. La aŭtor,o kred,-ig,as, ke per tiu lingv,o oni pov,as est,i kompren,at,a de la tut,a mond,o, se eĉ la adres,it,o ne sol,e ne sci,as la lingv,o,n, sed eĉ ankaŭ ne aŭd,is pri ĝi; oni dev,as sol,e al,don,i al la leter,o mal,grand,a,n foli,et,o,n nom,at,a,n „vort,ar,o“. Dezir,ant,e vid,i, ĉu tio est,as ver,a, mi skrib,as

al vi en tiu lingv,o, kaj mi eĉ unu vort,o,n ne al,met,as en ali,a lingv,o, tiel kiel se ni tut,e ne kompren,us unu la lingv,o,n de la ali,a. Respond,u al mi, ĉu vi efektiv,e kompren,is kio,n mi skrib,is. Se la afer,o propon,it,a de la aŭtor,o est,as efektiv,e bon,a, oni dev,as per ĉiu,j fort,o,j li,n help,i. Kian mi hav,os vi,a,n respond,o,n, mi send,os al vi la libr,et,o,n; montr,u ĝi,n al ĉiu,j loĝ,ant,o,j de vi,a urb,et,o, send,u ĝi,n ĉiu,n vilaĝ,o,n ĉirkaŭ la urb,et,o, ĉiu,n urb,o,n kaj urb,et,o,n, kie vi nur hav,as amik,o,j,n aŭ kon,it,o,j,n. Est,as neces,e ke grand,eg,a nombr,o da person,o,j don,u si,a,n voĉ,o,n—tian post la plej mal,long,a temp,o est,os decid,it,a afer,o, kiu pov,as port,i grand,eg,a,n util,o,n al la hom,a societ,o.

IV. Mi,a pens,o.

Sur la kamp,o, for de l'mond,o,
Antaŭ nokt,o de somer,o
Amik,in,o en la rond,o
Kant,as kant,o,n pri l'esper,o.
Kaj pri viv,o detru,it,a
Ŝi rakont,as kompat,ant,e,—
Mi,a vund,o re,frap,it,a
Mi,n dolor,as re,sang,ant,e.

* *
*

„Ĉu vi dorm,as? Ho, sinjor,o,
Kial tia sen,mov,ec,o?
Ha, kred,ebl,e re,memor,o
El la kar,a infan,ec,o?“

Kio,n dir,i ? Ne plor,ant,a
Pov,is est,i parol,ad,o
Kun fraŭl,in,o ripoz,ant,a
Post somer,a promen,ad,o !

* *
*

Mi,a pens,o kaj turment,o,
Kaj dolor,o,j kaj esper,o,j !
Kiom de mi en silent,o
Al vi ir,is jam ofer,o,j !
Kio,n hav,is mi plej kar,a,n—
La jun,ec,o,n—mi plor,ant,a
Met,is mem sur la altar,o,n
De la dev,o ordon,ant,a !

* *
*

Fajr,o,n sent,as mi intern,e,
Viv,i ankaŭ mi dezir,as,—
Io pel,as mi,n etern,e,
Se mi al gaj,ul,o,j ir,as...
Se ne plaĉ,as al la sort,o
Mi,a pen,o kaj labor,o —
Ven,u tuj al mi la mort,o,
En esper,o—sen dolor,o !

V. El Heine[3].

En sonĝ,o princ,in,o,n mi vid,is
Kun vang,o,j mal,sek,a,j de plor,o,—
Sub arb,o, sub verd,a ni sid,is
Ten,ant,e si,n kor,o ĉe kor,o.

* *
*

„De l'patr,o de l'vi,a la kron,o
Por mi ĝi ne est,as hav,ind,a!
For, for li,a sceptr,o kaj tron,o—
Vi,n mem mi dezir,as, am,ind,a!"

* *
*

— „Ne ebl,e!" ŝi al mi re,dir,as:
„En tomb,o mi est,as ten,at,a,
Mi nur en la nokt,o el,ir,as
Al vi, mi,a sol,e am,at,a!"

VI. Ho, mi,a kor'.

Ho, mi,a kor', ne bat,u mal,trankvil,e,
El mi,a brust,o nun ne salt,u for!
Jam ten,i mi,n ne pov,as mi facil,e
Ho, mi,a kor'!

* *
*

Ho, mi,a kor'! Post long,a labor,ad,o
Ĉu mi ne vink,os en decid,a hor'!
Sufiĉ,e! trankvil,iĝ,u de l'bat,ad,o,
Ho, mi,a kor'!

III.

Я кончилъ анализъ главныхъ свойствъ моего языка; я показалъ, какія удобства онъ доставляетъ изучившему его; я доказалъ, что успѣхъ его не находится ни въ какой зависимости отъ отношенія общества къ нему, что онъ дѣйствительно имѣетъ право называться интернаціональнымъ языкомъ, еслибы даже никто на свѣтѣ и слышать объ немъ не хотѣлъ; что

онъ дѣйствительно дастъ всякому изучившему его возможность объясняться съ лицомъ какой угодно націи, лишь бы это лицо было грамотнымъ. Но языкъ мой имѣетъ еще другую цѣль: не довольствуясь *интернаціональностью*, онъ долженъ сдѣлаться еще *всемірнымъ*, т. е. добиться того, чтобы большинство грамотнаго міра умѣло свободно *говорить* на немъ. Разсчитывать на поддержку *общества* въ достиженіи этой цѣли—значило бы строить зданіе на самомъ шаткомъ фантастическомъ основаніи, ибо огромное большинство общества не любитъ ничего поддерживать и хочетъ, чтобы ему давали все готовымъ. Поэтому я старался найти средства добиться цѣли независимо отъ поддержки общества. Одно изъ этихъ средствъ, которое я изложу подробнѣе, составляетъ нѣчто въ родѣ *всемірнаго голосованія*.

Еслибы каждый изъ читателей хорошо обдумалъ все то, что было изложено выше, то каждый долженъ былъ бы прійти къ заключенію, что знаніе интернаціональнаго языка для него *безусловно выгодно* и болѣе чѣмъ достаточно оплачиваетъ небольшой трудъ изученія его; я бы, слѣдовательно, могъ ожидать, что уже съ самаго начала языкъ будетъ принятъ цѣлыми массами людей. Но, желая лучше быть готовымъ на слишкомъ неблагопріятныя обстоятельства, чѣмъ увлекаться слишкомъ розовыми надеждами, я допускаю, что подобнаго рода людей на первыхъ порахъ найдется чрезвычайно мало, что *достаточную выгоду* для себя найдутъ въ языкѣ моемъ очень немногіе, а для *принципа* не пожертвуетъ *никто* даже часикомъ; что огромное большинство моихъ читателей или совершенно оставитъ дѣло

безъ вниманія, или же, сомнѣваясь, *вполнѣ* ли оплатится ихъ трудъ, они не рѣшатся усвоить себѣ языкъ мой изъ опасенія, можетъ быть кто-нибудь назоветъ ихъ мечтателями (имя, котораго въ настоящее время большинство людей стыдится болѣе всего). Что же требуется для того, чтобы заставить эту огромную массу индифферентныхъ и нерѣшительныхъ взяться за изученіе интернаціональнаго языка?

Если мы, такъ сказать, заглянемъ въ душу каждому изъ этихъ индифферентныхъ, то мы узнаемъ слѣдующее: принципіально противъ введенія интернаціональнаго языка никто ничего не имѣетъ, напротивъ, каждый былъ бы этому очень радъ; но онъ хотѣлъ бы, чтобы, *безъ малѣйшаго труда или жертвы съ его стороны*, сразу въ одно прекрасное утро оказалось, что большинство грамотнаго міра владѣетъ этимъ языкомъ; тогда, конечно, и самое индифферентное лицо поспѣшило бы изучить этотъ языкъ, потому что *тогда* пожалѣть ничтожнаго труда на изученіе языка, обладающаго изложенными выше свойствами, и которымъ къ тому же владѣетъ уже большинство грамотнаго міра,—было бы уже *крайне глупо*.

Для того, чтобы, не требуя ни малѣйшаго піонерства съ чьей либо стороны, дать обществу все готовымъ; для того, чтобы, безъ малѣйшаго труда или жертвы съ чьей либо стороны, въ одно прекрасное утро оказалось, что значительная часть грамотнаго міра изучила уже или публично обѣщала изучить интернаціональный языкъ, я поступаю слѣдующимъ образомъ:

Настоящая брошюра разсылается по всему міру.

Не требуя ни изученія языка, ни чего либо другаго, стоющаго труда, времени или денегъ, я прошу каждаго читателя взять на минуту перо, выполнить одинъ изъ приложенныхъ ниже бланкетовъ и прислать его мнѣ. Содержаніе бланкета слѣдующее:

„Я, нижеподписавшійся, обѣщаю изучить предложенный д-ромъ Эсперанто интернаціональный языкъ, если окажется, что десять милліоновъ лицъ дало публично такое же обѣщаніе".

Слѣдуетъ подпись и печать *), а на другой сторонѣ бланкета—отчетливо выписанное полное имя и точный адресъ.

Тотъ, кто имѣетъ что-нибудь принципіально противъ интернаціональнаго языка, пусть пришлетъ упомянутый бланкетъ съ зачеркнутымъ текстомъ и съ надписью „*kontraŭ*" (противъ). Съ другой стороны тѣ, которые пожелаютъ изучить языкъ *во всякомъ случаѣ*, независимо отъ числа присланныхъ обѣщаній, пусть зачеркнутъ вторую половину текста и замѣнятъ ее припиской: „*senkondiĉe*" (безусловно).

Подписаніе упомянутаго обѣщанія не требуетъ ни малѣйшей жертвы или труда и въ случаѣ неудачи дѣла ни къ чему не обязываетъ; оно обязываетъ только изучить языкъ въ томъ случаѣ, если десять милліоновъ другихъ грамотныхъ лицъ его изучатъ; но тогда это, разумѣется, со стороны подписавшагося будетъ уже не жертвой, а дѣломъ, за которое онъ и безъ всякаго обязательства поспѣшилъ бы взяться.

---

*) Лица, не имѣющія собственной печати, могутъ замѣнить ее печатью какого нибудь другаго лица, которое въ такомъ случаѣ ручается за подлинность подписи.

Между тѣмъ, подписавши карточку, всякій, не жертвуя лично ничѣмъ, ускоритъ осуществленіе традиціоннаго идеала человѣчества.

Когда число присланныхъ подписей дойдетъ до десяти милліоновъ, тогда всѣ имена и адресы будутъ опубликованы въ особой книгѣ, и на слѣдующее утро послѣ появленія книги окажется, что десять милліоновъ или больше человѣкъ обязались другъ передъ другомъ изучить интернаціональный языкъ,— и вопросъ будетъ рѣшенъ.

Собирать подписи можно для всякаго дѣла, но не много найдется охотниковъ дать свою подпись, хотя бы дѣло было самое возвышенное и общеполезное; но если эта подпись, содѣйствуя осуществленію великаго идеала, не требуетъ отъ подписывающагося ровно никакой матеріальной или нравственной жертвы, ровно никакихъ хлопотъ, тогда мы имѣемъ полное право надѣяться, что *никто* не откажетъ въ своей подписи. Ибо въ подобномъ случаѣ отказъ былъ бы уже не выгодолюбіемъ, а *преступленіемъ*, не небрежнымъ отношеніемъ къ общему дѣлу, а *умышленнымъ противодѣйствіемъ* ему; отказъ въ подобныхъ случаяхъ могъ бы быть объясненъ только опасеніемъ какого нибудь аристократа крови, науки или денегъ, чтобы имя его не очутилось рядомъ съ именемъ лица, стоящаго ниже его. Но я позволяю себѣ надѣяться, что мало найдется лицъ, которые бы изъ-за этого пустаго чванства рѣшились тормозить важное общечеловѣческое дѣло. Не подлежитъ сомнѣнію, что противъ введенія интернаціональнаго языка *вообще* не можетъ никто имѣть что-нибудь; если же кто нибудь не одобряетъ ин-

тернаціональнаго языка *въ томъ видѣ, въ какомъ онъ предложенъ мною*, пусть тотъ вмѣсто упомянутаго выше обѣщанія пришлетъ протестъ, но подать вообще какой либо *голосъ* въ этомъ дѣлѣ есть долгъ каждаго грамотнаго человѣка всякаго возраста, пола и званія, тѣмъ болѣе, что подача этого голоса требуетъ только нѣсколькихъ минутъ на выполненіе готоваго бланкета и нѣсколькихъ копѣекъ почтовыхъ расходовъ.

Безъ оправданія останутся впослѣдствіи передъ обществомъ тѣ лица, имена которыхъ не окажутся въ книгѣ голосованія, ни въ отдѣлѣ обѣщавшихъ, ни въ отдѣлѣ возразившихъ. Пусть никто не надѣется оправдаться тѣмъ, что онъ „не слыхалъ" о предложенномъ голосованіи, ибо будутъ приняты всѣ мѣры, чтобы всякій зналъ о голосованіи. Редакціи всѣхъ газетъ и журналовъ я прошу передать содержаніе моего воззванія; всякую отдѣльную личность я прошу сообщить мое предложеніе друзьямъ и знакомымъ.

Вотъ все, что я счелъ нужнымъ сказать о своемъ дѣлѣ. Я далекъ отъ того, чтобы считать предложенный мною языкъ чѣмъ-то совершеннымъ, выше и лучше чего уже быть ничего не можетъ; но я старался, насколько могъ, удовлетворить всѣмъ требованіямъ, которыя можно ставить интернаціональному языку, и только послѣ того, какъ мнѣ удалось рѣшить всѣ поставленныя мною задачи (ради объема брошюры я разбиралъ здѣсь только самыя существенныя), и послѣ многолѣтняго обмышленія дѣла,

я рѣшился выступить съ нимъ передъ публикой. Но я человѣкъ, и могъ ошибаться, могъ сдѣлать какой нибудь непростительный промахъ, могъ оставить неприсвоеннымъ языку нѣчто такое, что было бы для него очень полезнымъ. Поэтому, прежде чѣмъ издать полные словари и приступить къ изданію газетъ, книгъ и т. п., я представляю свое дѣло на годъ обсужденію публики и обращаюсь ко всему образованному міру съ просьбою высказать мнѣ свое мнѣніе о предложенномъ мною языкѣ. Пусть всякій сообщитъ мнѣ письменно то, что онъ находитъ нужнымъ измѣнить, улучшить, дополнить и т. д. Изъ присланныхъ мнѣ указаній я съ благодарностью воспользуюсь всѣми тѣми, которыя окажутся дѣйствительно и несомнѣнно полезными, не нарушая основныхъ свойствъ языка, т. е. легкости его изученія и безусловной годности его для интернаціональныхъ сношеній независимо отъ числа адептовъ. Послѣ этихъ возможныхъ измѣненій, которыя будутъ въ такомъ случаѣ публикованы въ особой брошюрѣ, за языкомъ будетъ закрѣплена окончательная, постоянная форма. Если бы кому либо эти поправки казались недостаточными, тотъ не долженъ забывать, что языкъ и впослѣдствіи не будетъ замкнутъ для всевозможныхъ улучшеній, съ тою только разницей, что тогда право измѣнять будетъ принадлежать уже не мнѣ, а авторитетной, общепризнанной академіи этого языка. Трудно создать интернаціональный языкъ и *ввести его въ употребленіе*, вотъ почему на *это* нужно теперь обратить главное вниманіе; а разъ языкъ уже принялся и введенъ во всеобщее употребленіе, тогда постоянная авторитетная академія

можетъ въ случаѣ надобности легко, постепенно и незамѣтно вводить всевозможныя необходимыя улучшенія, хотя бы ей пришлось со временемъ измѣнить языкъ до неузнаваемости. Поэтому я позволяю себѣ просить тѣхъ читателей, которые были бы почему либо недовольны моимъ языкомъ, присылать протесты вмѣсто обѣщаній только въ томъ случаѣ, если бы они имѣли для этого причины *серьезныя*, еслибъ они нашли въ языкѣ стороны вредныя, не дающіяся впослѣдствіи измѣнить.

Трудъ, который стоилъ мнѣ много времени и здоровья, я поручаю теперь благосклонному вниманію общества. Надѣюсь, что всякій, кому дороги общечеловѣческіе интересы, подастъ мнѣ руку помощи и поддержитъ предложенное мною дѣло, на сколько онъ будетъ въ состояніи. Обстоятельства укажутъ всякому, чѣмъ онъ можетъ быть полезенъ дѣлу; я позволяю себѣ только обратить вниманіе друзей интернаціональнаго языка на то, что самымъ важнымъ пунктомъ, на который должны быть обращены теперь наши глаза,—это успѣхъ голосованія. Пусть каждый дѣлаетъ, что онъ можетъ, и въ самое короткое время мы будемъ имѣть то, о чемъ люди такъ давно уже мечтаютъ—*общечеловѣческій языкъ*.

☞ Авторъ покорнѣйше проситъ читателя выполнить и прислать ему одинъ изъ приложенныхъ ниже бланкетовъ, а другіе раздать съ такою же цѣлью друзьямъ и знакомымъ.

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Promes,o.

Mi, sub,skrib,it,a, promes,as el,lern,i la propon,it,a,n de d-r,o Esperanto lingv,o,n inter,naci,a,n, se est,os montr,it,a, ke dek milion,o,j person,o,j don,is publik,e tia,n sam,a,n promes,o,n.

Sub,skrib,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

Nom,o:

Adres,o:

ПОЛНЫЙ УЧЕБНИКЪ

ИНТЕРНАЦІОНАЛЬНАГО ЯЗЫКА.

А) АЗБУКА.

Aa,	Bb,	Cc,	Ĉĉ,	Dd,	Ee,	Ff,
а	б	ц	ч	д	э	ф
Gg,	Ĝĝ,	Hh,	Ĥĥ,	Ii,	Jj,	Ĵĵ,
г	дж	(г, х)	х	и	й	ж
Kk,	Ll,	Mm,	Nn,	Oo,	Pp,	Rr,
к	л	м	н	о	п	р
Ss,	Ŝŝ,	Tt,	Uu,	Ŭŭ,	Vv,	Zz.
с	ш	т	у	у (краткое)	в	з.

В) ЧАСТИ РѢЧИ.

1) *Члена* неопредѣленнаго нѣтъ; есть только опредѣленный *(la)*, одинаковый для всѣхъ родовъ, падежей и чиселъ.

2) *Существительное* всегда оканчивается на *o*. Для образованія множественнаго числа прибавляется

окончаніе *j*. Падежей есть только два: именительный и винительный; послѣдній получается изъ именительнаго прибавленіемъ окончанія *n*. Остальные падежи выражаются помощью предлоговъ (для родительнаго — *de* (отъ), для дательнаго — *al* (къ), для творительнаго — *kun* (съ) или другіе предлоги соотвѣтственно смыслу) (*Примѣры: patr,o* отецъ, *al patr,o* отцу, *patr,o,n* отца [винит. пад.], *por patr,o,j* для отцовъ, *patr,o,j,n* отцовъ [винит.]).

3) *Прилагательное* всегда оканчивается на *a*. Падежи и числа какъ у существительнаго. Сравнительная степень образуется помощью слова *pli* (болѣе), а превосходная—*plej* (наиболѣе); слово „чѣмъ" переводится *ol* (*Прим: pli blank,a ol neĝ,o* бѣлѣе снѣга; *mi hav,as la plej bon,a,n patr,in,o,n* я имѣю самую лучшую мать).

4) *Числительныя* количественныя (не склоняются): *unu* (1), *du* (2), *tri* (3), *kvar* (4), *kvin* (5), *ses* (6), *sep* (7), *ok* (8), *naŭ* (9), *dek* (10), *cent* (100), *mil* (1000). Десятки и сотни образуются простымъ сліяніемъ числительныхъ. Для образованія порядковыхъ прибавляется окончаніе прилагательнаго; для множительныхъ — вставка *obl*, для дробныхъ — *on*, для собирательныхъ — *op*, для раздѣлительныхъ — слово *po*. Кромѣ того могутъ быть числительныя существительныя и нарѣчныя (*Примѣры: Kvin,cent tri,dek tri* = 533; *kvar,a* четвертый; *unu,o* единица;

du,e во вторыхъ; *tri,obl,a* тройной; *kvar,on,o* четверть; *du,op,e* вдвоемъ; *po kvin* по пяти).

5) *Мѣстоименія* личныя: *mi* (я), *vi* (вы, ты), *li* (онъ), *ŝi* (она), *ĝi* (оно; о вещи или о животномъ), *si* (себя), *ni* (мы), *ili* (они, онѣ), *oni* (безличное множественнаго числа); притяжательныя образуются прибавленіемъ окончанія прилагательнаго. Склоненіе какъ у существительныхъ (*Примѣры*: *mi,n* меня [винит.]; *mi,a* мой).

6) *Глаголъ* по лицамъ и числамъ не измѣняется (наприм: *mi far,as* я дѣлаю, *la patr,o far,as* отецъ дѣлаетъ, *ili far,as* они дѣлаютъ). Формы глагола:

a) Настоящее время принимаетъ окончаніе *as* (напримѣръ: *mi far,as* я дѣлаю).

b) Прошедшее — *is* (*li far,is* онъ дѣлалъ).

c) Будущее — *os* (*ili far,os* они будутъ дѣлать).

ĉ) Условное наклоненіе—*us* (*ŝi far,us* она бы дѣлала).

d) Повелительное накл. — *u* (*far,u* дѣлай, дѣлайте).

e) Неопредѣленное накл. — *i* (*far,i* дѣлать).

Причастія (и дѣепричастія):

f) Дѣйствит. залога настоящ. вр. — *ant* (*far,ant,a* дѣлающій, *far,ant,e* дѣлая).

g) Дѣйствит. залога прошедш. вр. — *int* (*far,int,a* сдѣлавшій).

ĝ) Дѣйстрит. залога будущ. вр. — *ont* (*far,ont,a* который сдѣлаетъ).

h) Страдат. залога наст. вр. — *at* (*far,at,a* дѣлаемый).

ĥ) Страдат. залога прош. вр. — *it* (*far,it,a* сдѣланный).

i) Страдат. залога будущ. вр. — *ot* (*far,ot,a* имѣющій быть сдѣланнымъ).

Всѣ формы страдательнаго залога образуются помощью соотвѣтственной формы глагола *est* (быть) и причастія настоящаго времени страдательнаго залога даннаго глагола; предлогъ при этомъ употребляется *de* (*Примѣръ: ŝi est,as am,at,a de ĉiuj* она любима всѣми).

7) *Нарѣчія* оканчиваются на *e*. Степени сравненія какъ у прилагательныхъ (*Примѣръ: mi,a frat,o pli bon,e kant,as ol mi* мой братъ лучше меня поетъ).

8) *Предлоги* всѣ требуютъ именительнаго падежа.

C) ОБЩІЯ ПРАВИЛА.

1) Каждое слово читается такъ, какъ оно написано.

2) Удареніе всегда находится на предпослѣднемъ слогѣ.

3) Сложныя слова образуются простымъ сліяніемъ словъ (главное на концѣ), которыя пишутся

вмѣстѣ, но отдѣляются другъ отъ друга черточкой. Грамматическія окончанія разсматриваются также какъ самостоятельныя слова (*Примѣръ: vapor,ŝip,o*, пароходъ—изъ *vapor* паръ, *ŝip* корабль, *o* окончаніе существительныхъ).

4) При другомъ отрицательномъ словѣ отрицаніе *ne* опускается (*Примѣръ: mi neniam vid,is* я никогда не видалъ).

5) На вопросъ „куда" слова принимаютъ окончаніе винительнаго падежа (*Примѣры: tie* тамъ — *tie,n* туда; *Varsovi,o,n* въ Варшаву)

6) Каждый предлогъ имѣетъ опредѣленное постоянное значеніе; если же нужно употребить предлогъ, а прямой смыслъ не указываетъ, какóй именно, то употребляется предлогъ *je*, который самостоятельнаго значенія не имѣетъ (*Примѣры: ĝoj,i je tio* радоваться этому; *rid,i je tio* смѣяться надъ этимъ; *enu,o je la patr,uj,o* тоска по родинѣ и т. п. Ясность отъ этого не страдаетъ, потому что во всѣхъ языкахъ въ этихъ случаяхъ употребляется какой угодно предлогъ, лишь бы обычай далъ ему санкцію; въ интернаціональномъ же языкѣ санкція на всѣ подобные случаи дана *одному* предлогу *je*). Вмѣсто предлога *je* можно также употребить винительный падежъ безъ предлога.

7) Такъ называемыя „иностранныя" слова, т. е. такія, которыя большинствомъ языковъ взяты изъ

одного чужаго источника, употребляются въ интернаціональномъ языкѣ безъ измѣненія, получая только интернаціональную орѳографію; но при различныхъ словахъ одного корня лучше употреблять безъ измѣненія только основное слово, а другія образовать по правиламъ интернаціональнаго языка (*Примѣръ:* нація—*naci,o,* но національный—*naci,a*).

8) Окончанія существительнаго и члена могутъ быть опущены и замѣнены апострофомъ (*Примѣры:* *Ŝiller'* вм. *Ŝiller,o; de l'mond,o* вм. *de la mond,o*).

ВСЕ,

что написано на интернаціональномъ языкѣ, можно понимать съ помощью этого словаря. Слова, составляющія вмѣстѣ одно понятіе,

A (А).

a означаетъ прилагательное; напр. *hom* человѣкъ—*hom,a* человѣческій
acid кислый
aĉet купить
ad означаетъ продолжительность дѣйствія; напр. *ir* идти — *ir,ad* ходить; *danc* танецъ—*danc,ad* танцованіе
adiaŭ прощай
aer воздухъ
afer дѣло
agl орелъ
agrabl пріятный
aĝ вѣкъ, возрастъ
ajn бы ни; напр. *kiu* кто—*kiu ajn* кто бы ни
aĵ нѣчто съ даннымъ качествомъ или изъ даннаго матеріала; напр. *mol* мягкій—*mol,aĵ* мякоть; *frukt* плодъ—*frukt,aĵ* нѣчто приготовленное изъ плодовъ
akompan сопровождать
akr стрый
akv вода
al къ: замѣняетъ также дательный падежъ
ali иной
almenaŭ по крайней мѣрѣ
alt высокій
alumet спичка
am любить
amas куча, толпа
amik другъ
an членъ, житель, приверженецъ; нпр. *regn* государство—*regn,an* — гражданинъ; *Varsovi,an* Варшавянинъ
anĝul уголъ
anĝel ангелъ
anim душа
ankaŭ также
ankoraŭ еще
anstataŭ вмѣсто
ant означаетъ причастіе настоящаго времени дѣйств. залога
antaŭ предъ
apart особый
aparten принадлежать
apenaŭ едва
apud при, возлѣ
ar собраніе данныхъ предметовъ; напр: *arb* дерево—*arb,ar* лѣсъ; *ŝtup* ступень—*ŝtup,ar* лѣстница
arb дерево
arĝent серебро
as означаетъ настоящее время глагола
at означаетъ причастіе настоящаго времени страдательнаго залога
atend ждать
aŭ или
aŭd слышать
aŭskult слушать
aŭtun осень
av дѣдъ
avar скупой
azen оселъ

B (Б).

babil болтать
bak печь, испекать
bala мести, заметать
balanc качать
baldaŭ скоро, сейчасъ
ban купать
bapt крестить
bar заграждать
barb борода
barel бочка
baston палка
bat бить
batal сражаться
bedaŭr жалѣть
bel красивый
ben благословлять
benk скамья
best животное
bezon нуждаться
bier пиво
bind переплетать
bird птица
blank бѣлый
blov дуть
blu синій
bo пріобрѣтенный бракомъ (своимъ или чужимъ); напр. *patr* отецъ—*bo,patr* тесть, свекоръ; *frat* братъ—*bo,frat* шуринъ, зять, деверь
boj лаять
bol кипѣть
bon хорошій
bord берегъ
bot сапогъ
botel бутылка
bov быкъ
branĉ вѣтвь
brand водка
bril блистать
bros щетка
bru шумѣть
brul горѣть
brust грудь
buŝ ротъ
buter масло (коровье)
buton пуговица

C (Ц).

cel цѣлиться
cent сто
cert вѣрный, извѣстный
ceter прочій
cigar сигара
cigared папироса
citron лимонъ

Ĉ (Ч).

ĉagren причинять досаду
ĉambr комната
ĉap шапка
ĉapel шляпа
ĉar ибо, такъ какъ
ĉe у, при
ĉemiz сорочка
ĉen цѣпь
ĉeriz вишня
ĉerk гробъ
ĉes переставать
ĉeval конь
ĉi ближайшее указаніе; напр. *tiu* тотъ—*tiu ĉi* этотъ; *tie* тамъ—*tie ĉi* здѣсь
ĉia всякій, всяческій
ĉiam всегда
ĉie повсюду
ĉiel небо
ĉio все
ĉirkaŭ около, кругомъ
ĉiu всякій, каждый; *ciu,j* всѣ
ĉj приставленное къ первымъ 2—5 буквамъ имени собственнаго мужескаго пола, превращаетъ его въ ласкательное; напримѣръ: *Mikael—Mi,ĉj; Aleksandr—Ale,ĉj*
ĉu ли, развѣ

D (Д).

da (послѣ словъ, означающихъ мѣру, вѣсъ и т. п.) замѣняетъ родительный падежъ, напр: *kilogram,o da viand,o* килограмъ мяса; *glas,o da te,o* стаканъ чаю
danc танцовать
danĝer опасность
dank благодарить
daŭr продолжаться
de отъ; замѣняетъ также родительный падежъ
decid рѣшать
defend защищать
dek десять

ИНТЕРНАЦІОНАЛЬНО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

vort,ar,o por Rus,o,j.

dekstr правый
demand спрашивать
dens густой
dent зубъ
detru разрушать
dev долженствовать
dezert пустыня
dezir желать
Di Богъ
dik толстый
diligent прилежный
dimanĉ воскресенье
dir сказать
dis раз-; напр: *ŝir* рвать—*dis,ŝir* разрывать; *kur* бѣгать—*dis,kur* разбѣгаться
disput спорить
divid дѣлить
dolĉ сладкій
dolor болѣть, причинять боль
dom домъ
don дать
donac дарить
dorm спать
dors спина
du два
dum пока, между тѣмъ какъ

E (Э).

e окончаніе нарѣчія; напр. *bon,e* хорошо
eben ровный
ebl возможный
ec качество или состояніе какъ особое понятіе; наприм: *bon* добрый—*bon,ec* доброта; *vir,in* женщина — *vir,in,ec* женственность
eĉ даже
eduk воспитывать
edz супругъ
efektiv дѣйствительный
eg означаетъ увеличеніе или усиленіе степени; напр. *man* рука—*man,eg* ручище; *varm* теплый—*varm,eg* горячій
egal одинаковый
ej мѣсто для...; напр: *kuir* варить—*kuir,ej* кухня; *preĝ* молиться—*preĝ,ej* церковь
ek начало или мгновенность; напр: *kant* пѣть—*ek,kant* запѣть; *kri* кричать—*ek,kri* вскрикнуть
eks бывшій, отставной
ekster внѣ
ekzempl примѣръ
el изъ
elekt выбирать
em склонный, имѣющій привычку; напр: *babil* болтать—*babil,em* болтливый
en въ
enu скучать
envi завидовать
er отдѣльная единица; напр. *sabl* песокъ—*sabl,er* песчинка
erar блуждать, ошибаться
escept исключать
esprim выражать
est быть
estim уважать
esting гасить
estr начальникъ; напр: *ŝip* корабль—*ŝip,estr* капитанъ
et означаетъ уменьшеніе или ослабленіе степени; напр: *mur* стѣна—*mur,et* стѣнка; *rid* смѣяться—*rid,et* улыбаться
etaĝ этажъ
etern вѣчный

F (Ф).

facil легкій
faden нитка
fajf свистать
fajr огонь
fal падать
fald складывать (въ складки)
famili семейство
far дѣлать; *far,iĝ* дѣлаться
fart поживать
feliĉ счастливый
fend раскалывать
fenestr окно
fer желѣзо
ferm запирать
fest праздновать
fianĉ женихъ
fidel вѣрный
fier гордый
fil сынъ
fin кончать
fingr палецъ
firm плотный
fiŝ рыба
flank сторона
flar нюхать
flav желтый
flor цвѣтокъ
flu течь
flug летать
fluid жидкій
foj разъ
fojn сѣно
foli листъ
fond основывать
font источникъ
for прочь
forges забывать
forĝ ковать
fork вилы, вилка
forn печь, печка
fort сильный
fos копать
frap стучать, ударять
frat братъ
fraŭl холостой господинъ
freŝ свѣжій
fromaĝ сыръ
frost морозъ
frot тереть
fru рано
frukt плодъ
frunt лобъ
fulm молнія
fum дымъ
fund дно

G (Г).

gaj веселый
gajn выигрывать
gant перчатка
gard стеречь, беречь
gast гость
ge обоего пола; напр: *patr* отецъ—*ge,patr,o,j* родители; *mastr* хозяинъ—*ge,mastr,o,j* хозяинъ съ хозяйкой
genu колѣно
glaci ледъ
glas стаканъ
glat гладкій
glav мечъ
glit скользить
glor славить
glut глотать
gorĝ горло
grand большой
gras жиръ
grat царапать
gratul поздравлять
grav важный
griz сѣрый, сѣдой
gust вкусъ
gut капать; *gut,o* капля

Ĝ (Дж).

ĝarden садъ
ĝem стонать
ĝentil вѣжливый
ĝi оно, это
ĝis до
ĝoj радоваться

H (Г, Х).

ha! а! ахъ!
hajl градъ
haladz угаръ
halt останавливаться
har волосъ
haring селедка
haŭt кожа
hav имѣть
hejt топить (печку)
help помогать
herb трава
hered наслѣдовать

пишутся вмѣстѣ, но отдѣляются другъ отъ друга черточкой; такъ, напримѣръ, слово frat,in,o, составляя одно понятіе, сложено изъ трехъ словъ, изъ которыхъ каждое надо искать отдѣльно.

hieraŭ вчера
ho! о! охъ!
hodiaŭ сегодня
hom человѣкъ
honest честный
hont стыдиться
hor часъ
horloĝ часы
hotel гостинница
humil покорный
hund собака

I (И).

i означаетъ неопредѣленное наклоненіе глагола; напр: *laŭd,i* хвалить
ia какой нибудь
ial почему нибудь
ian когда нибудь
id дитя, потомокъ; напр: *bov* быкъ — *bov,id* теленокъ; *Izrael* Израиль — *Izrael,id* Израильтянинъ
ie гдѣ нибудь
iel какъ нибудь
ies чей нибудь
ig дѣлать чѣмъ нибудь; заставить дѣлать; напр. *pur* чистый — *pur,ig* чистить; *brul* горѣть — *brul,ig* жечь
iĝ дѣлаться чѣмъ нибудь; заставить себя. . наприм: *pal* блѣдный — *pal,iĝ* блѣднѣть; *sid* сидѣть — *sid,iĝ* сѣсть
il орудіе для... Напр: *tond* стричь — *tond,il* ножницы; *paf* стрѣлять — *paf,il* ружье
ili они, онѣ
in женскій полъ; напр: *patr* отецъ — *patr,in* мать; *fianĉ* женихъ — *fianĉ,in* невѣста
ind достойный
infan дитя
ing вещь въ которую вставляется, всаживается... напр: *kandel* свѣча — *kandel,ing* подсвѣчникъ; *plum* перо — *plum,ing* ручка для перьевъ
ink чернила
instru учить
insul островъ
insult ругать
int означаетъ причастіе прошедшаго времени дѣйствит. залога
intenc намѣреваться
inter между
intern внутри
invit приглашать
io что нибудь
iom сколько нибудь
ir идти
is означаетъ прошедшее время
ist занимающійся; напр. *bot* сапогъ — *bot,ist* сапожникъ; *mar* море — *mar,ist* морякъ
it означаетъ причастіе прошедш. времени страдат. залога
iu кто-нибудь

J (Й).

j означаетъ множественное число
ja вѣдь
jam уже
jar годъ
je можетъ быть переведено различными предлогами
jen вотъ; *jen–jen* то–то
jes да
ju—des чѣмъ—тѣмъ
juĝ судить
jun молодой
just справедливый

Ĵ (Ж).

ĵaŭd четвергъ
ĵet бросать
ĵur божиться

K (К).

kaj и
kajer тетрадь
kaldron котелъ
kaleŝ коляска
kalkul считать
kamen каминъ
kamp поле
kanap диванъ
kandel свѣча
kant пѣть
kap голова
kapt ловить
kar дорогой
karb уголь
kares ласкать
kaŝ прятать
kat котъ
kaŭz причинять
ke что, чтобы
kelk нѣкоторый
kest ящикъ
kia какой
kial почему
kian когда
kie гдѣ
kiel какъ
kies чей
kio что
kiom сколько
kis цѣловать
kiu кто, который
klar ясный
knab мальчикъ
kok пѣтухъ
kol шея
koleg товарищъ
kolekt собирать
koler сердиться
kolon столбъ
kolor цвѣтъ
komb чесать
komenc начинать
komerc торговать
kompat сострадать
kompren понимать
kon знать (быть знакомымъ)
kondiĉ условіе
konduk вести
konfes признавать
konsent соглашаться
konserv сохранять
konsil совѣтовать
konsol утѣшать
konstant постоянный
konstru строить
kontent довольный
kontraŭ противъ
konven приличествовать
kor сердце
korn рогъ
koron вѣнецъ
korp тѣло
kort дворъ
kost стоить
kovr закрывать
kraĉ плевать
krajon карандашъ
kravat галстухъ
kre создавать
kred вѣрить
kresk рости
kret мѣлъ
kri кричать
kruc крестъ
kudr шить
kuir варить
kuler ложка
kulp виноватый
kun съ; *kun,e* вмѣстѣ
kupr мѣдь
kur бѣгать
kurac лѣчить
kuraĝ смѣлый
kurten занавѣсъ
kusen подушка
kuŝ лежать
kutim привыкать
kuz двоюродный братъ
kvankam хотя
kvar четыре
kvin пять

L (Л).

l, *la* — членъ опредѣленный; по русски не переводится
labor работать
lac усталый

lakt молоко
lam хромой
lamp лампа
land страна
lang языкъ (органъ)
lantern фонарь
larĝ широкій
larm слеза
las пускать, оставлять
last послѣдній
laŭ по, согласно
laŭd хвалить
laŭt громко
lav мыть
lecion урокъ
leg читать
leĝ законъ
leon левъ
lern учить
lert ловкій
leter письмо
lev поднимать
li онъ
liber свободный
libr книга
lig связывать
lign дрова
lingv языкъ (рѣчь)
lip губа
lit кровать
liter буква
loĝ жить, квартировать
lok мѣсто
long длинный
lud играть
lum свѣтить
lun луна
lund понедѣльникъ

M (M).

maĉ жевать
magazen лавка
makul пятно
mal прямо противоположно; напр: *bon* хорошій — *mal,bon* дурной; *estim* уважать — *mal,estim* презирать
malgraŭ не смотря на
man рука
manĝ ѣсть
mar море
mard вторникъ
mastr хозяинъ
maten утро
matur зрѣлый
mem самъ
memor помнить
merit заслуживать
merkred среда
met дѣть; можетъ быть переведенъ различными глаголами
mez средина
mezur мѣрить
mi я
miks смѣшивать
mil тысяча
milit сражаться
mir удивляться
mizer нужда
moder умѣренный
modest скромный
mol мягкій
mon деньги
monat мѣсяцъ
mond свѣтъ, міръ
mont гора
montr показывать
mord кусать
morgaŭ завтра
mort умирать
moŝt общій титулъ; наприм: *Vi,a reĝ,a moŝt,o* Ваше Величество; *Vi,a general,a moŝt,o*, *Vi,a episkop,a moŝt,o* и т.п.
mov двигать
mult много
mur стѣна
murmur ворчать
muŝ муха

N (H).

n означаетъ винительный падежъ; также направленіе
naĝ плавать
najbar сосѣдъ
nask рождать
naŭ девять
naz носъ
ne не, нѣтъ
nebul туманъ
neces необходимый
neĝ снѣгъ
nek—nek ни—ни
nenia никакой
nenian никогда
nenie нигдѣ
neniel никакъ
nenies ничей
nenio ничего
neniu никто
nep внукъ
nev племянникъ
ni мы
nigr черный
nj приставленное къ первымъ 2—5 буквамъ имени собственнаго женскаго пола, превращаетъ его въ ласкательное; наприм: *Mari—Ma,nj*; *Emili Emi,nj*
nobl благородный
nokt ночь
nom имя
nombr число
nov новый
nub облако
nud нагой
nuks орѣхъ
nun теперь
nur только
nutr питать, кормить

O (O).

o означаетъ существительное
obe повиноваться
objekt предметъ
obl означаетъ числительное множительное; напр: *du* два—*du,obl* двойной
obstin упрямый
odor пахнуть
ofend обижать
ofer жертвовать
oft часто
ok восемь
okaz случаться
okul глазъ
okup занимать
ol чѣмъ
ole масло (деревянное)
ombr тѣнь
ombrel зонтикъ
on означаетъ числительное дробное; напримѣръ: *kvar* четыре—*kvar,on* четверть
ond волна
oni мѣстоименіе безличное множественнаго числа
onkl дядя
ont означаетъ причастіе будущаго времени дѣйствит. залога
op означаетъ числительное собирательное; напр: *du* два—*du,op* вдвоемъ
oportun удобный
or золото
ord порядокъ
ordinar обыкновенный
ordon приказывать
orel ухо
os означаетъ будущее время глагола
ost кость
ot означаетъ причастіе будущаго времени страдат. залога
ov яйцо

P (П).

pac миръ
paf стрѣлять
pag платить
paĝ страница
pajl солома
pal блѣдный
palac дворецъ
palp щупать
palpebr вѣко
pan хлѣбъ
pantalon штаны
paper бумага
pardon прощать
parenc родственникъ
parker наизусть
parol говорить
part часть
pas проходить
pastr жрецъ, священникъ
paŝ шагать
patr отецъ; *patr,uj* отечество
pec кусокъ
pel гнать
pen стараться
pend висѣть
pens думать
pentr рисовать
per посредствомъ
perd терять
permes позволять
pes взвѣшивать
pet просить
pez вѣсить (имѣть вѣсъ)
pi благочестивый
pied нога
pik колоть
pilk мячикъ
pingl булавка
pir груша
plac площадь
plaĉ нравиться
plafon потолокъ
plank полъ
plej наиболѣе
plen полный
plend жаловаться
plezur удовольствіе
pli болѣе
plor плакать
plum перо
pluv дождь
po по (при числительныхъ)
polv пыль
pom яблоко
pont мостъ
popol народъ
por для
pord дверь
pork свинья
port носить
post послѣ
postul требовать
poŝ карманъ
poŝt почта
pot горшокъ
pov мочь
prav правый (не виноватый)
preĝ молиться
prem давить
pren брать
prepar готовить
preskaŭ почти
pret готовый
prezent представлять
pri о, объ
printemp весна
pro ради
profund глубокій
proksim близкій
promen гулять
promes обѣщать
propr собственный
prov пробовать
prudent благоразумный
prunt взаймы
pulv порохъ
pulvor порошокъ
pun наказывать
pup кукла
pur чистый
puŝ толкать
putr гнить

R (P).

rad колесо
radi лучъ
radik корень
rakont разсказывать
ramp ползать
rand край
rapid быстрый
raz брить
re снова, назадъ
reg править
regn государство
regul правило
reĝ король, царь
rekt прямой
rekompenc награждать
renkont встрѣчать
renvers опрокидывать
respond отвѣчать
rest оставаться
ricev получать
riĉ богатый
rid смѣяться
rigard смотрѣть
ring кольцо
ripet повторять
ripoz отдыхать
river рѣка
romp ломать
rond кругъ
rost жарить
roz роза
ruĝ красный

S (C)

sabat суббота
sabl песокъ
saĝ умный
sak мѣшокъ
sal соль
salt прыгать
salut кланяться
sam же, самый (напр: тамъ же, тотъ самый)
san здоровый
sang кровь
sankt святой
sap мыло
sat сытый
sav спасать
sci знать, вѣдать
se если
sed но
seĝ стулъ
sek сухой
sem сѣять
semajn недѣля
sen безъ
senc смыслъ
send посылать
sent чувствовать
sep семь
serĉ искать
serpent змѣя
serur замокъ
serv служить
ses шесть
sever строгій
si себя
sid сидѣть
sigel класть печать
sign знакъ
signif означать
silent молчать
simil похожій
simpl простой
sinjor господинъ
skrib писать
sku трясти
sobr трезвый
societ общество
soif имѣть жажду
sol единственный
somer лѣто
son звучать
sonĝ видѣть во снѣ
sonor звенѣть
sort судьба
sovaĝ дикій
spec родъ, сортъ
spegul зеркало
sper надѣяться
spir дышать
sprit остроумный
stal сталь
star стоять
stel звѣзда
stomak желудокъ
strat улица
sub подъ

Дозволено Цензурою. Варшава 21 Мая 1887 года.

subit внезапный
suĉ сосать
sufer страдать
sufiĉ достаточно
suk сокъ
suker сахаръ
sun солнце
sup супъ
super надъ
supr вверху
sur на
surd глухой
surtut сюртукъ

Ŝ (Ш).

ŝajn казаться
ŝancel колебать
ŝanĝ мѣнять
ŝaŭm пѣна
ŝel скорлупа
ŝerc шутить
ŝi она
ŝip корабль
ŝir рвать
ŝlos запирать на ключъ
ŝmir мазать
ŝnur веревка
ŝpar сберегать
ŝpruc брызгать
ŝrank шкафъ
ŝtal сталь
ŝtel красть
ŝtof вещество, матерія
ŝton камень
ŝtop затыкать
ŝtump чулокъ
ŝtup ступень; *ŝtup,ar* лѣстница
ŝu башмакъ
ŝuld быть должнымъ
ŝut сыпать
ŝvel пухнуть
ŝvit потѣть

T (Т).

tabl столъ
tabul доска
tag день
tajlor портной
tamen однако
tapiŝ коверъ
taŭg годиться
te чай
tegment крыша
teler тарелка
temp время
ten держать
tent искушáть
ter земля
terur ужасъ
tia такой
tial потому
tian тогда
tie тамъ
tiel такъ
tim бояться
tio то, это
tiom столько
tir тянуть
tiu тотъ
tol полотно
tomb падать
tond стричь
tondr гремѣть
tra черезъ, сквозь
traduk переводить
tranĉ рѣзать
trankvil спокойный
trans черезъ (надъ), пере=
tre очень
trem дрожать
tren влачить
tri три
trink пить
tro слишкомъ
tromp обманывать
trov находить
tru дыра
tuj сейчасъ, тотчасъ
tuk платокъ
tur башня
turment мучить
turn вращать
tus кашлять
tuŝ трогать
tut цѣлый

U (У).

u означаетъ повелительное наклоненіе
uj вмѣститель, носитель (т. е. вещь, въ которой хранится... растеніе несущее... или страна заселенная...); напр: *cigar* сигара—*cigar,uj* порт-сигаръ; *pom* яблоко—*pom,uj* яблоня; *Turk* Турокъ—*Turk,uj* Турція
ul особа, отличающаяся даннымъ качествомъ; напр: *bel* красивый—*bel,ul* красавецъ
um можетъ имѣть различное значеніе
ung ноготь
unu одинъ
urb городъ
urs медвѣдь
us означаетъ условное (или сослагательное) наклоненіе
util полезный
uz употреблять

V (В).

vaks рости
van напрасный
vang щека
vapor паръ
varm теплый
vast обширный, просторный
vaz сосудъ
vek будить
velk вянуть
ven приходить
vend продавать
vendred пятница
venen ядъ
venĝ мстить
venk побѣждать
vent вѣтеръ
ventr брюхо
ver истина
verd зеленый
verk сочинять
verm червь
verŝ лить
vesper вечеръ
vest одѣвать; *vest,o* платье
veter погода
veturi ѣхать
vi вы, ты
viand мясо
vid видѣть
vilaĝ деревня
vin вино
vintr зима
violon скрипка
vir мужъ; мужчина
viŝ обтирать
vitr стекло
viv жить
vizaĝ лицо
voĉ голосъ
voj дорога
vok звать
vol хотѣть
vort слово
vost хвостъ
vund ранить

Z (З).

zorg заботиться

Типо-Лит. Х. Кельтера улица Новолипье № 11 въ Варшавѣ.

ANTAŬPAROLO.

La nun proponatan broŝuron la leganto kredeble prenos en la manojn kun malkonfido, kun antaŭe preta penso, ke al li estos proponata ia neefektivigebla utopio; mi devas tial antaŭ ĉio peti la leganton, ke li formetu tiun ĉi antaŭjuĝon kaj ke li pripensu serioze kaj kritike la proponatan aferon.

Mi ne parolos tie ĉi vaste pri tio,kian grandegan signifon havus por la homaro la enkonduko de unu komune akceptita lingvo internacia, kiu prezentus egalrajtan proprajon de la tuta mondo, apartenante speciale al neniu el la ekzistantaj nacioj. Kiom da tempo kaj laboroj estas perdata por la ellernado de fremdaj lingvoj, kaj malgraŭ ĉio, elveturante el la limoj de nia patrujo, ni ordinare ne havas la eblon kompreniĝadi kun similaj al ni homoj.Kiom da tempo,laboroj kaj materialaj rimedoj estas perdata por tio,ke la produktoj de unu literaturo estu aligitaj al ĉiuj aliaj literaturoj, kaj en la fino ĉiu el ni povas per tradukoj konatiĝi nur kun la plej sensignifa parto de fremdaj literaturoj; sed ĉe ekzistado de lingvo internacia ĉiuj tradukoj estus ŝtrataj nur en tiun ĉi lastan, kiel neŭtralan, al ĉiuj kompreneblan,kaj la verkoj, kiuj havas karakteron internacian, estus eble skribataj rekte en ĝi. Falus la ĉiinaj muroj inter la homaj literaturoj;la literaturaj produktoj de aliaj popoloj fariĝus por ni tiel same atingeblaj, kiel la verkoj de nia propra popolo; la legatajo fariĝus komuna por ĉiuj homoj, kaj kune kun ĝi ankaŭ la edukado, idealoj, konvinkoj, celado, - kaj la popoloj interproksimiĝus kiel unu familio. Devigataj dividi nian tempon inter diversaj lingvoj, ni ne havas la eblon dece fordoni nin eĉ al unu el ili, kaj tial de unu flanko tre malofte iu el ni posedas perfekte eĉ sian patran lingvon, kaj de la dua flanko la lingvoj mem ne povas dece ellaboriĝi, kaj, parolante en nia patra lingvo, ni ofte estas devigataj aŭ preni vortojn kaj esprimojn de fremdaj popoloj, aŭ esprimi nin neprecize kaj eĉ pensi lame dank' al la nesufiĉeco de la lingvo. Alia afero estus, se ĉiu el ni havus nur du lingvojn, - tiam ni pli bone ilin posedus kaj tiuj ĉi lingvoj mem povus pli ellaboriĝadi kaj perfektiĝadi kaj starus multe pli alte, ol ĉiu el ili staras nun. Kaj la lingvo ja estas la ĉefa motoro de la civilizacio: dank' al la lingvo ni tiel altiĝis super la bestoj, kaj ju pli alte staras la lingvo, des pli rapide progresas la popolo. La diferenco de la lingvoj prezentas la esencon de la diferenco kaj reciproka malamikeco de la nacioj, ĉar tio ĉi antaŭ ĉio falas en la okulojn ĉe renkonto de homoj: la homoj ne komprenas unu la alian kaj tial ili tenas sin fremde unu kontraŭ la alia.Renkontiĝante kun homoj, ni ne demandas, kiajn politikajn konvinkojn ili havas, sur kiu parto de la tera globo ili naskiĝis, kie loĝis iliaj prapatroj antaŭ kelke da miljaroj: sed tiuj ĉi homoj ekparolas, kaj ĉiu sono de ilia parolo memorigas nin, ke ili estas fremdaj por ni. Kiu unu fojon provis loĝi en urbo, en kiu loĝas homoj de diversaj reciproke batalantaj nacioj, tiu eksentis sendube, kian grandegan utilon alportus al la homaro lingvo internacia, kiu, ne entrudiĝante en la doman vivon de la popoloj, povus almenaŭ en landoj kun diverslingva loĝantaro, esti lingvo regna kaj societa. Kian, fine, grandegan signifon lingvo internacia havus por la scienco, komerco - per unu vorto, sur ĉiu paŝo - pri tio mi ne bezonas vaste paroli. Kiu almenaŭ unu fojon serioze ekmeditis pri tiu ĉi demando, tiu konsentos, ke nenia ofero estus tro granda, se ni povus per ĝi akiri al ni lingvon komunehoman.Tial ĉiu eĉ la plej malforta provo en tiu ĉi direkto meritas atenton. Al la afero, kiun mi nun proponas al la leganta publiko, mi oferis miajn plej bonajn jarojn; mi esperas, ke ankaŭ la leganto, pro la graveco de la afero, volonte oferos al ĝi iom da pacienco kaj atente tralegos la nun proponatan broŝuron ĝis la fino.

Mi ne analizos tie ĉi la diversajn provojn, faritajn kun la celo krei lingvon internacian. Mi turnos nur la atenton de la legantoj al tio, ke ĉiuj tiuj ĉi provoj aŭ prezentis per si sistemon da signoj por mallonga interkomunikiĝo en okazo de granda bezono, aŭ kontentiĝis je plej natura simpligo de la gramatiko kaj je anstataŭigo de la vortoj ekzistantaj en la lingvoj per vortoj aliaj, arbitre elpensitaj. La provoj de la unua kategorio estis tiel komplikitaj kaj tiel nepraktikaj, ke ĉiu el ili mortis tuj post la naskiĝo;la provoj de la dua kategorio jam prezentis per si lingvojn, sed da internacia ili havis en si nenion. La aŭtoroj ial nomis siajn lingvojn "tutmondaj", eble nur pro tio, ke en la tuta mondo estis neniu persono, kun kiu oni povus kompreniĝi per tiuj ĉi lingvoj! Se por la tutmondeco de ia lingvo estas sufiĉe,ke unu persono ĝin nomu tia, en tia okazo ĉiu el la ekzistantaj lingvoj povas fariĝi tutmonda laŭ la deziro de ĉiu aparta persono. Ĉar tiuj ĉi provoj estis fonditaj sur la naiva espero, ke la mondo renkontos ilin kun ĝojo kaj unuanime donos al ili sankcion, kaj tiu ĉi unuanima konsento ĝuste estas la plej neebla parto de la afero, pro la natura indiferenteco de la mondo por kabinetaj provoj,kiuj ne alportas al ĝi senkondiĉan utilon, sed kalkulas je ĝia preteco pionire oferi sian tempon, - tial estas kompreneble, kial tiuj ĉi provoj renkontis plenan fiaskon; ĉar la plej granda parto

de la mondo tute ne interesis sin je tiuj ĉi provoj, kaj tiuj, kiuj sin interesis, konsideris, ke ne estas inde perdi tempon por la lernado de lingvo, en kiu neniu nin komprenos krom la aŭtoro; "antaŭe la mondo", ili diris, "aŭ kelkaj milionoj da homoj ellernu tiun ĉi lingvon, tiam mi ankaŭ ĝin lernos". Kaj la afero, kiu povus alporti utilon al ĉiu aparta adepto nur tiam, se antaŭe jam ekzistus multego da aliaj adeptoj, trovis nenian akceptanton kaj montriĝis malvive naskita. Kaj se unu el la lastaj provoj, "Volapük", akiris, kiel oni diras, certan nombron da adeptoj, tio ĉi estas nur tial, ke la ideo mem de lingvo "tutmonda" estas tiel alta kaj alloga, ke homoj, kiuj havas la inklinon entuziasmiĝi kaj dediĉi sin al pionireco, oferas sian tempon en la espero, ke eble la afero sukcesos. Sed la nombro de la entuziasmuloj atingos certan ciferon kaj haltos /(oni ne povas kompreneble identigi la nombron de la venditaj libroj kun la nombro de adeptoj, kiuj ellernis la lingvon)/,kaj la malvarma indiferenta mondo ne volos oferi sian tempon por tio, ke ĝi povu komunikiĝadi kun tiuj ĉi nemultaj, - kaj tiu ĉi lingvo, simile al la antaŭaj provoj, mortos,alportinte absolute nenian utilon.

La demando pri lingvo internacia okupadis min jam longe; sed sentante min nek pli talenta, nek pli energia, ol la aŭtoroj de ĉiuj senfrukte pereintaj provoj, mi longan tempon limigadis min nur per revado kaj nevola meditado super tiu ĉi afero. Sed kelke da feliĉaj ideoj, kiuj aperis kiel frukto de tiu ĉi nevola meditado, kuraĝigis min por plua laborado kaj igis min ekprovi, ĉu ne prosperos al mi sisteme venki ĉiujn barojn por la kreo kaj enkonduko en uzadon de racia lingvo internacia. Ŝajnas al mi, ke tiu ĉi afero iom prosperis al mi, kaj tiun ĉi frukton de longatempaj persistaj laboroj mi proponas nun al la prijuĝo de la leganta mondo.

La plej ĉefaj problemoj, kiujn estis necese solvi, estis la sekvantaj:

I) Ke la lingvo estu eksterordinare facila, tiel ke oni povu ellerni ĝin ludante.

II) Ke ĉiu, kiu ellernis tiun ĉi lingvon, povu tuj ĝin uzi por la kompreniĝado kun homoj de diversaj nacioj, tute egale ĉu tiu ĉi lingvo estos akceptita de la mondo kaj trovos multe da adeptoj aŭ ne, - t.e. ke la lingvo jam de la komenco mem kaj dank´ al sia propra konstruo povu servi kiel efektiva rimedo por internaciaj komunikiĝoj.

III) Trovi rimedojn por venki la indiferentecon de la mondo kaj igi ĝin kiel eble plej baldaŭ kaj amase komenci uzadi la proponatan lingvon kiel lingvon vivan, - ne kun ĝlosilo en la manoj kaj en okazoj de ekstrema bezono.

El ĉiuj projektoj, kiuj en diversaj tempoj estis proponitaj al la mondo, ofte sub la laŭta, per nenio pravigita nomo de "lingvo tutmonda", neniu solvis pli ol unu el la diritaj problemoj, kaj eĉ tiun ĉi nur parte. (Krom la supre montritaj tri ĉefaj problemoj, mi devis, kompreneble, solvi ankoraŭ multajn aliajn, sed pri ili, ĉar ili estas ne esencaj, mi ne parolos tie ĉi. Antaŭ ol mi transiros al la klarigo de tio, kiel mi solvis la supre diritajn problemojn,mi devas peti la leganton mediti iom pri la signifo de tiuj ĉi problemoj kaj ne preni tro facile miajn rimedojn de solvo sole nur tial, ĉar ili aperos al li eble kiel tro simplaj. Mi petas tion ĉi tial, ĉar mi scias la inklinon de la plimulto da homoj rigardi aferon kun despli da estimego, ju pli ĝi estas komplikita, ampleksa kaj malfacile-digestebla. Tiaj personoj, ekvidinte la malgrandegan lernolibron kun plej simplaj kaj por ĉiu plej kompreneblaj reguloj, povas preni la aferon kun ia malestima malŝato, dum ĝuste la atingo de tiu ĉi simpleco kaj mallongeco, la alkonduko de ĉiu objekto el la formoj komplikitaj,el kiuj ili naskiĝis, al la formoj plej facilaj - prezentis la plej malfacilan parton de la laboro.

I

La unuan problemon mi solvis en la sekvanta maniero:

a) Mi simpligis ĝis nekredebleco la gramatikon, kaj al tio de unu flanko en la spirito de la ekzistantaj vivaj lingvoj, por ke ĝi povu facile eniri en la memoron, kaj de la dua flanko - neniom deprenante per tio ĉi de la lingvo la klarecon, precizecon kaj fleksebleco.La tutan gramatikon de mia lingvo oni povas bonege ellerni en la daŭro de unu horo. La grandega faciligo, kiun la lingvo ricevas de tia gramatiko, estas klara por ĉiu.

b) Mi kreis regulojn por vortofarado kaj per tio ĉi mi enportis grandegan ekonomion rilate la nombron de la vortoj ellernotaj, ne sole ne deprenante per tio ĉi de la lingvo ĝian riĉecon, sed kontraŭe, farante la lingvon - dank´ al la eblo krei el unu vorto multajn aliajn kaj esprimi ĉiujn eblajn nuancojn de la penso - pli riĉa ol la plej riĉaj naturaj lingvoj. Tion ĉi mi atingis per la enkonduko de diversaj prefiksoj kaj sufiksoj, per kies helpo ĉiu povas el unu vorto formi diversajn aliajn vortojn, ne bezonante ilin lerni. (Pro oportuneco al tiuj ĉi prefiksoj kaj sufiksoj estas donita la signifo de memstaraj vortoj, kaj kiel tiaj ili estas lokitaj en la vortaro.) Ekzemple:

1) La prefikso "mal" signifas rektan kontraŭaĵon de la ideo; sekve, sciante la vorton "bona", ni jam mem povas formi la vorton "malbona", kaj la ekzistado de aparta vorto por la ideo "malbona" estas jam superflua; alta - malalta;estimi - malesti-

mi k.t.p. Sekve, ellerninte unu vorton "mal", ni jam estas liberigitaj de la lernado de grandega serio da vortoj, kiel ekzemple "malmola" (sciante "mola"), malverma, malnova, malpura, malproksima, malriĉa, mallumo, malhonoro, malsupre, malami, malbeni k.t.p., k.t.p.

2) La sufikso "in" signifas la virinan sekson; sekve, sciante "frato", ni jam mem povas formi "fratino", patro-patrino. Sekve superfluaj jam estas la vortoj "avino, filino, fianĉino, knabino, kokino, bovino" k.t.p.

3) La sufikso "il" signifas instrumenton por la donita farado. Ekzemple tranĉi - tranĉilo; superfluaj estas: "kombilo, hakilo, sonorilo, plugilo, glitilo" k.t.p.

/4) Kaj similaj (cirkaŭ 50)./

Krom tio mi donis komunan regulon, ke ĉiuj vortoj, kiuj jam fariĝis internaciaj (la tiel nomataj "fremdaj vortoj"), restas en la lingvo internacia neŝanĝataj, akceptante nur la internacian ortografion; tiamaniere grandega nombro da vortoj fariĝas superflua por la lernado; ekzemple: lokomotivo, redakcio, telegrafo, nervo, temperaturo, centro, formo, publiko, platino, botaniko, figuro, vagono, komedio, ekspluati, deklami, advokato, doktoro, teatro k.t.p., k.t.p.

Dank´ al la supre montritaj reguloj kaj ankoraŭ al kelkaj flankoj de la lingvo, pri kiuj mi trovas superflue tie ĉi detale paroli, la lingvo fariĝas eksterordinare facila, kaj la tuta laboro de ĝia ellernado konsistas nur en la ellernado de tre malgranda nombro da vortoj/900 vortoj (kalkulante jam en tiu ĉi nombro ankaŭ ĉiujn gramatikajn finiĝojn kaj prefiksojn kaj sufiksojn)/, el kiuj laŭ difinitaj reguloj, sen apartaj kapabloj kaj streĉado de la kapo, oni povas formi ĉiujn vortojn, esprimojn kaj frazojn, kiuj estas necesaj /en ĉiutaga vivo/. (Cetere eĉ /tiuj 900/ tiu ĉi malgranda nombro da vortoj, kiel oni vidos malsupre, estas tiel elektita, ke ilia ellernado por homo iomete klera estas afero eksterordinare facila.) La ellernado de tiu ĉi lingvo sonora, riĉa kaj por ĉiuj komprenebla (la kaŭzojn vidu malsupre) postulas sekve ne tutan serion da jaroj, kiel ĉe la aliaj lingvoj, - por ĝia ellernado sufiĉas kelke da tagoj. x)

II

La duan problemon mi solvis en la sekvanta maniero:

a) Mi aranĝis plenan dismembrigon de la ideoj en memstarajn vortojn, tiel ke la tuta lingvo, anstataŭ vortoj en diversaj gramatikaj formoj, konsistas sole nur el senŝanĝaj vortoj. Se vi prenos verkon, skribitan en mia lingvo, vi trovos, ke tie ĉiu vorto sin trovas ĉiam kaj sole en unu konstanta formo, nome en tiu formo, en kiu ĝi estas presita en la vortaro. Kaj la diversaj formoj gramatikaj, la reciprokaj rilatoj inter la vortoj k.t.p. estas esprimataj per la kunigo de senŝanĝaj vortoj. Sed ĉar simila konstruo de lingvo estas tute fremda por la Eŭropaj popoloj kaj alkutimiĝi al ĝi estus por ili afero malfacila, tial mi tute alkonformigis tiun ĉi dismembriĝon de la lingvo al la spirito de la lingvoj Eŭropaj, tiel ke se iu lernas mian lingvon laŭ lernolibro, ne traleginte antaŭe la antaŭparolon (kiu por la lernanto estas tute senbezona), - li eĉ ne supozos, ke la konstruo de tiu ĉi lingvo per io diferencas de la konstruo de lia patra lingvo. Tiel ekzemple la devenon de la vorto "fratino", kiu en efektiveco konsistas el tri vortoj: frat (frato), in (virino), o (kio estas, ekzistas) (= kio estas frato-virino = fratino), - la lernolibro klarigas en la sekvanta maniero: frato = frat; sed ĉar ĉiu substantivo en la nominativo finiĝas per "o" - sekve frat´o; por la formado de la sekso virina de tiu sama ideo, oni enmetas la vorteton "in"; sekve fratino - frat´in´o; kaj la signetoj estas skribataj tial, ĉar la gramatiko postulas ilian metadon inter la apartaj konsistaj partoj de la vortoj. En tia maniero la dismembriĝo de la lingvo neniom embarasas la lernanton; li eĉ ne suspektas, ke tio, kion li nomas finiĝo aŭ prefikso aŭ sufikso, estas tute memstara vorto, kiu ĉiam konservas egalan signifon, tute egale, ĉu ĝi estos uzata en la fino aŭ en la komenco de alia vorto aŭ memstare, ke ĉiu vorto kun egala rajto povas esti uzata kiel vorto radika au kiel gramatika parteto. Kaj tamen la rezultato de tiu ĉi konstruo de la lingvo estas tia, ke ĉion, kion vi skribos en la lingvo internacia, tuj kaj kun plena precizeco (per ŝlosilo aŭ eĉ sen ĝi) komprenos ĉiu, kiu ne sole ne ellernis antaŭela gramatikon de la lingvo, sed eĉ neniam aŭdis pri ĝia ekzistado.

Mi klarigos tion ĉi per ekzemplo:

Mi troviĝis en Rusujo, ne sciante eĉ unu vorton rusan; mi bezonas turni min al iu, kaj mi skribas al li sur papereto en libera lingvo internacia ekzemple la jenon:

Mi ne sci´as, kie mi las´is mi´an baston´o´n /la bastonon/; ĉu vi ĝi´n ne vid´is?

Mi proponas al mia interparolanto vortaron internacia-rusan kaj mi montras al li la komencon, kie per grandaj literoj estas presita la sekvanta frazo: Ĉion, kio estas skribita en la lingvo internacia, oni povas kompreni per helpo de tiu ĉi vortaro. Vortoj, kiuj prezentas kune unu ideon, estas skribataj kune, sed dividataj unu de la alia per signeto; tiel ekzemple la vorto frat´in´o, prezentante unu ideon, estas kunmetita el tri vortoj, el kiuj ĉiun oni devas serĉi aparte.

x) Pri tio ĉi ĉiu povas konvinkiĝi, ĉar al la nuna broŝuro estas aldonita plena lernolibro.

Se mia interparolanto neniam aŭdis pri la lingvo internacia, li komence rigardos min tre mirigite, sed li prenos mian papereton, serĉos en la montrita maniero en la vortaro kaj trovos jenon:

Mi	Ja	ja
ne	nje, njet	nje
sci	znatj	znaju
as	označajet nastojaŝĉeje vremja glagola	
kie	gdje	gdje
mi	ja	ja
las	ostavljatj	ostavil
is	označajet prošedŝeje vremja	
mi	ja	(moj)moju
a	označajet prilagatelnoje	
n x)	označajet vinitelnij padej	
baston	palka	palku
o	označajet suŝĉestvitelnoje	
n	označajet vinitelnij padej	
ĉu	li /,razvje/	li
vi	vi, ti	vi
ĝi	ono /,eto/	(jego) jejo
n	označajet vinitelnij padej	
ne	nje	nje
vid	vidjetj	vidjel(i)
is	označajet prošedŝeje vremja	

En tia maniero la ruso klare komprenos, kion mi de li deziras. Se li volos respondi al mi, mi montras al li la vortaron rusa-internacian, en kies komenco estas presite: Se vi deziras esprimi ion en la lingvo internacia, uzu tiun ĉi vortaron, serĉante la vortojn en la vortaro mem kaj la finiĝojn por la gramatikaj formoj en la gramatika aldono, en la paragrafo de la responda parto de parolo. Ĉar en tiu aldono, kiel oni vidas en la lernolibro, la plena gramatiko de ĉiu parto de parolo okupas ne pli ol kelke da linioj, tial la trovado de la finiĝo por la esprimo de responda gramatika formo okupos ne pli da tempo, ol la trovado de vorto en la vortaro.

Mi turnas la atenton de la leganto al la klarigita punkto, kiu ŝajne estas tre simpla, sed havas grandegan praktikan signifon. Estas superflue diri, ke en alia lingvo vi kun persono, ne posedanta tiun ĉi lingvon, ne havas la eblon kompreniĝadi eĉ per la helpo de la plej bona vortaro, ĉar, por povi fari uzon el la vortaro de ia el la ekzistantaj lingvoj, oni devas antaŭe pli aŭ malpli scii tiun ĉi lingvon. Por povi trovi en la vortaro la donitan vorton, oni devas scii ĝian fundamentan formon, dum en la interligita parolado ĉiu vorto ordinare estas uzita en ia gramatika ŝanĝo, kiu ofte estas neniom simila je la fundamenta formo, en kunigo kun diversaj prefiksoj, sufiksoj k.t.p.; tial, se vi antaŭe ne konas la lingvon, vi preskaŭ neniun vorton trovos en la vortaro, kaj eĉ tiuj vortoj, kiujn vi trovos, donos al vi nenian komprenon pri la signifo de la frazo. Tiel ekzemple, se mi la supre donitan frazon skribus germane (Ich weiss nicht wo ich meinen /den/ Stock gelassen habe; haben sie ihn nicht gesehen), tiam persono, ne scianta la lingvon germanan, trovos en la vortaro la jenon:

"Mi - blanka - ne - kie - mi - pensi - bastono aŭ etaĝo - kvieta - havo - havi - ŝi /,ili, vi/ - ? - ne - ? - ".

Mi ne parolas jam pri tio, ke la vortaro de ĉiu el la ekzistantaj lingvoj estas treege vasta kaj serĉi en ĝi 2 - 3 vortojn unu post alia jam lacigas, dum la vortaro internacia, dank' al la dismembra konstruo de la lingvo, estas tre malgranda kaj oportuna; mi ne parolas jam ankaŭ pri tio, ke en ĉiu lingvo ĉiu vorto havas en la vortaro multe da signifoj, el kiuj oni devas divenprove elekti la ĝustan. Kaj se vi eĉ imagos al vi lingvon kun la plej ideala simpligita gramatiko, kun konstanta difinita signifo por ĉiu vorto, - en ĉiu okazo, por ke la adresito per helpo de la vortaro komprenu vian skribon, estus necese, ke li antaŭe ne sole ellernu la gramatikon, sed ke li ankaŭ akiru en ĝi sufiĉan spertecon, por facile helpi al si, distingi vorton radikan de vorto gramatike ŝanĝita, devena aŭ kunmetita k.t.p., - t.e. la utile de la lingvo denove dependus de la nombro da adeptoj, kaj ĉe manko de la lastaj ĝi prezentus nulon. Ĉar, sidante ekzemple en vagono kaj dezirante demandi vian najbaron, "kiel longe ni atendos en N.", vi ja ne proponos al li antaŭe ellerni la gramatikon de la lingvo! Sed en la lingvo internacia vi povas esti tuj komprenita de membro de ĉia nacio, se li ne sole ne posedas tiun ĉi lingvon, sed eĉ neniam aŭdis pri ĝi. Ĉiun libron, verkitan en la lingvo internacia, libere povas, kun vortaro en la mano, legi ĉiu, sen ia antauprepariĝo kaj eĉ sen bezono antaue tralegi ian antaŭparolon, klarigantan la uzadon de la vortaro; kaj homo klera, kiel oni vidos malsupre, eĉ la vortaron xx) devas uzi tre malmulte.

x) /la la ĉlen opredjeljennij; po ruski nje perevoditsja . . . . . -/

xx) Ĉar al tiu ĉi broŝuro estas aldonitaj specimenoj de parolo, kaj vortaro, la leganto povas tuj fari provon./

Se vi deziras skribi, ekzemple, al iu hispano Madridon, sed nek vi scias lian lingvon, nek li vian, kaj vi dubas, ĉu li scias la lingvon internacian aŭ ĉu li eĉ aŭdis pri ĝi, - vi povas tamen kuraĝe skribi al li, kun la plena certeco, ke li vin komprenos! Ĉar, dank´ al la dismembra konstruo de la lingvo internacia, la tuta vortaro, kiu estas necesa por la ordinara vivo, okupas, kiel oni vidas el la almetita ekzemplero, ne pli ol malgrandan folieton, eniras oportune en la plej malgrandan koverton kaj povas esti ricevita por kelke da centimoj en kia ajn lingvo, - tial vi bezonas nur skribi leteron en la lingvo internacia, enmeti en la leteron hispanan ekzempleron de la vortareto, - kaj la adresito vin jam komprenos,ĉar tiu ĉi vortareto ne sole prezentas oportunan plenan ŝlosilon por la letero, sed ĝi mem jam klarigas sian difinon kaj manieron de uzado. Dank´ al la plej vasta reciproka kunigebleco de la vortoj, oni povas per helpo de tiu ĉi malgranda vortaro esprimi ĉion, kio estas necesa en la ordinara vivo; sed, kompreneble, vortoj renkontataj malofte, vortoj teĥnikaj (kaj ankaŭ vortoj "fremdaj", supozeble konataj al ĉiuj, ekzemple "tabako", "teatro", "fabriko" k.t.p.) en ĝi ne estas troveblaj; tial se vi bezonas nepre uzi tiajn vortojn kaj anstataŭigi ilin per aliaj vortoj aŭ tutaj esprimoj estas neeble, tiam vi devos jam uzi vortaron plenan, kiun vi tamen ne bezonas transsendi al la adresato: vi povas nur apud la diritaj vortoj skribi en krampoj ilian tradukon en la lingvon de la adresato.

b) Sekve, dank´ al la supre montrita konstruo de la lingvo, mi povas kompreniĝadi per ĝi kun kiu mi volas. La sola maloportuneco (ĝis la komuna enkonduko de la lingvo) estos nur tio, ke mi bezonos ĉiufoje atendi, ĝis mia interparolanto analizos miajn pensojn. Por forigi kiom eble ankaŭ tiun ĉi maloportunecon (almenaŭ ĉe komunikiĝado kun homoj kleraj), mi agis en la sekvanta maniero: la vortaron mi kreis ne arbitre, sed kiom eble el vortoj konataj al la tuta klera mondo. Tiel ekzemple la vortojn, kiuj estas egale uzataj en ĉiuj civilizitaj lingvoj (la tiel nomatajn "fremdajn" kaj "teĥnikajn"), mi lasis tute sen ia ŝanĝo; el la vortoj, kiuj en malsamaj lingvoj sonas malegale, mi prenis aŭ tiujn, kiuj estas komunaj al du aŭ tri plej ĉefaj Eŭropaj lingvoj, aŭ tiujn, kiuj apartenas nur al unu lingvo, sed estas popularaj ankaŭ ĉe la aliaj popoloj; en tiuj okazoj,kiam la donita vorto en ĉiu lingvo sonas alie, mi penis trovi vorton, kiu havus eble nur signifon proksimuman aŭ uzon pli maloftan, sed estus konata al la plej ĉefaj nacioj (ekzemple la vorto "proksima" en ĉiu lingvo sonas alie; sed se ni prenos la latinan "plej proksima" (proximus), tiam ni vidos, ke ĝi, en diversaj ŝanĝoj, estas uzata en ĉiuj plej ĉefaj lingvoj; sekve se mi la vorton "proksima" nomos proksim, mi estos pli aŭ malpli komprenata de ĉiu klera homo); en la ceteraj okazoj mi prenadis ordinare el la lingvo latina, kiel lingvo duone-internacia. (Mi flankiĝadis de tiuj ĉi reguloj nur tie, kie tion ĉi postulis apartaj cirkonstancoj, kiel ekzemple la evito de homonimoj, la simpleco de la ortografio k.t.p.). Tiamaniere ĉe korespondado kun meze-klera Eŭropano, kiu tute ne lernis la lingvon internacian, mi povas esti certa, ke li ne sole min komprenos, sed eĉ sen bezono tro multe serĉadi en la vortaro, kiun li uzos nur ĉe vortoj dubaj.

/Fininte kun la esenco de mia lingvo mi citas kelkajn specimenojn de internacia parolo, por ke la leganto povu provi ĉion supre diritan. x)/

/Sekvas 'Patro nia', ktp./

III

Mi finis la analizon de la ĉefaj ecoj de mia lingvo; mi montris, kiajn oportunecojn ĝi prezentas al sia ellerninto; mi pruvis, ke ĝia sukceso ne estas en ia ajn dependo de la rilato de la socio al ĝi, ke ĝi vere havas la rajton nomiĝi internacia lingvo, eĉ se neniu en la mondo dezirus aŭdi pri ĝi; ke ĝi vere donas al ĉiu sia ellerninto la eblecon interkompreniĝi kun ano de kiu ajn nacio, se tiu ano nur scias legi kaj skribi. Sed mia lingvo havas ankoraŭ alian celon: ne kontentiĝante je internaciedo, ĝi devas ankoraŭ fariĝi tutmonda, t.e. atingi tion, ke la plejparto de la mondo scianta legi kaj skribi povu libere paroli ĝin. Kalkuli je subteno de la socio por atingi tiun celon - signifus starigi la konstruaĵon sur plej ŝancelebla fundamento,ĉar la grandega plimulto de la socio ne ŝatas subteni ion ajn kaj volas,ke oni donu al ĝi ĉion preta. Tial mi penis trovi rimedojn por atingi la celon sen la subteno de la socio. Unu el tiuj rimedoj, kiun mi prezentos pli detale, formas ion similan al tutmonda voĉdono.

Se ĉiu el la legantoj bone pripensus ĉion, kio estas prezentita pli supre, ĉiu devus veni al la konkludo, ke la scio de internacia lingvo estas por li senkondiĉe profita kaj pli ol pagas la malgrandan penon de ĝia ellerno; sekve, mi povus atendi, ke jam tuj de la komenco la lingvo estas akceptita de tutaj amasoj da homoj. Sed, deziranta pli volonte esti preta por tro malfavoraj cirkonstancoj ol esti en-

/x) En korespondo kun personoj, kiuj jam posedas la internacian lingvon, same kiel en verkoj intencitaj nur por tiaj personoj, la signetoj inter la vortpartoj povas esti forlasataj./

tuziasmigata de tro rozkoloraj esperoj, mi supozas, ke da tiaj homoj en la unuaj tempoj troviĝos treege malmulte, ke sufiĉan profiton por si trovos en mia lingvo tre malmultaj, kaj ke por principo neniu oferos eĉ horon; ke grandega plimulto de miaj legantoj aŭ tute lasos la aferon sen atento, aŭ, dubante ĉu ilia laboro sin pagos komplete, ili ne kuraĝos eklerni mian lingvon pro timo, ke eble iu nomus ilin revuloj (nomo, kiun nuntempe la plejparto de homoj hontas pli ol ion alian). Sed kio estas necesa por igi tiun grandegan amason da indiferentuloj kaj maldecidemuloj komenci la lernadon de internacia lingvo?

Se ni, tiel dirante, enrigardos en la animon de ĉiu el tiuj indiferentuloj, ni ekscios la sekvanton: en principo neniu havas ion kontraŭ la enkonduko de internacia lingvo, kontraŭe, ĉiu estus tre ĝoja je tio; sed li dezirus, ke sen eĉ la plej malgranda peno aŭ ofero de lia flanko, oni unu belan matenon trovu, ke la plejparto de la mondo scianta legi kaj skribi posedas tiun ĉi lingvon; tiam, nature, eĉ la plej indiferenta persono rapidus lerni tiun ĉi lingvon, ĉar tiam estus jam treege malsaĝe ŝpari la etan laboron por lerni lingvon, kiu posedas la supre nomitajn ecojn kaj kiun krom tio la plejparto de la klera mondo jam posedas.

Por doni al la socio, sen eĉ plej malgranda pioniragado de kiu ajn flanko, ĉion en preta stato; por ke, sen eĉ plej malgranda peno aŭ ofero de iu, oni unu belan matenon trovu, ke konsiderinda parto de la klera mondo jam ellernis aŭ publike promesis ellerni la lingvon internacian, mi agas en sekvanta maniero:

Tiu ĉi broŝuro estas dissendata tra la tuta mondo. Ne postulante ellernon de la lingvo, nek ion alian, kio kostas laboron, tempon aŭ monon, mi petas ĉiun leganton preni por unu minuto plumon, plenigi unu el la sube aldonitaj blanketoj kaj sendi ĝin al mi. La enhavo de la blanketo estas sekvanta:

"Mi, subskribita, promesas ellerni la proponitan de d-ro Esperanto lingvon internacian, se estos montrita, ke dek milionoj personoj donis publike tian saman promeson".

Sekvos subskribo kaj sigelo [x], kaj sur la alia flanko de la blanketo - legeble skribita plena nomo kaj preciza adreso.

Tiu, kiu havas principe ion kontraŭ lingvo internacia, alsendu la diritan blanketon kun trastrekita teksto kaj kun surskribo "kontraŭ". De alia parto tiuj, kiuj ekdezirus lerni la lingvon en ĉiu okazo, sendepende de la nombro de l' alsenditaj promesoj, trastreku la duan parton de la teksto kaj anstataŭu ĝin per surskribo: "senkondiĉe".

La subskribo de la dirita promeso ne postulas eĉ plej malgrandan oferon aŭ penon kaj, en okazo de malsukceso de la afero, devigas al nenio; ĝi devigas nur ellerni la lingvon en la okazo, ke dek milionoj aliaj kleraj personoj ĝin ellernos; sed tiam ĝi kompreneble ne estos jam ofero de la flanko de la subskribinto, sed afero, kiun li eĉ sen ia promeso estus rapidinta ekpreni. Sed samtempe, subskribinte la karteton, ĉiu, nenion oferante persone, rapidigos la plenumon de la tradicia idealo de l' homaro.

Kiam la nombro de l' alsenditaj subskriboj atingos dek milionojn, tiam ĉiuj nomoj kaj adresoj estos publikigitaj en aparta libro, kaj sekvantan matenon post la apero de la libro oni trovos, ke dek milionoj aŭ pli da homoj estas devigintaj sin unu antaŭ la alia ellerni la lingvon internacian, - kaj la problemo estos solvita.

Oni povas kolekti subskribojn por ĉia afero, sed oni trovos ne multajn dezirem-ulojn doni sian subskribon, kvankam la afero estu treege supera kaj komune utila; sed se tiu subskribo, helpante la plenumon de granda idealo, postulas de la subskribinto absolute nenian materian aŭ moralan oferon, absolute neniajn klopodojn, tiam ni havas plenan rajton esperi, ke neniu rifuzos sian subskribon. Ĉar en tia okazo la rifuzo estus jam ne profitemo, sed krimo, ne malzorgema rilato al la komuna afero, sed pripensita kontraŭbatalo de ĝi; rifuzo en tiaj okazoj povas esti klarigata nur per timemo de iu aristokrato de sango, scienco aŭ mono, ke lia nomo ne ektroviĝu vice de la nomo de persono staranta pli malsupre ol li. Sed mi permesas al mi esperi, ke oni trovos malmultajn homojn, kiuj pro tia malplena vaneco decidus malrapidigi komunan homaran aferon. Ne estas ia dubo, ke neniu povas havi ion kontraŭ enkonduko de internacia lingvo ĝenerale; sed se iu ne aprobas la internacian lingvon en tiu aspekto, en kiu ĝi estas proponita de mi, li alsendu anstataŭ la supredirita promeso proteston, sed doni ĝenerale ian voĉon en tiu ĉi afero estas la devo de ĉiu klera homo, de ĉiu saĝo, sekso kaj range, des pli ke tiu ĉi voĉdono postulas nur kelkajn minutojn por plenigi la pretan blanketon, kaj kelkajn kopekojn da poŝtpagoj.

Sen iu senkulpiĝo antaŭ la socio restos en estonteco tiuj personoj, kies nomoj troviĝos nek en la fako de la promesintoj, nek en la fako de la rifuzintoj. Neniu esperu senkulpiĝi per tio, ke li "ne aŭdis pri la proponita voĉdono", ĉar oni premos ĉiujn mezurojn por ke ĉiuj sciu pri la voĉdono. Mi petas la redakciojn de ĉiuj gazetoj kaj ĵurnaloj redoni la enhavon de mia alvoko; ĉiun apartan personon mi petas sciigi mian proponon al amikoj kaj konatuloj.

---

x) Personoj kiuj ne posedas propran sigelilon, povas anstataŭi ĝin per sigelo de iu alia persono, kiu en tiu okazo garantias la aŭtentecon de la subskribo.

Jen ĉio, kion mi konsideris necesa diri pri mia afero. Mi estas malproksime de tio, ke mi rigardu la proponitan de mi lingvon kiel ion perfektan, pli alta kaj pli bona ol kiu nenio plu povas esti; sed mi penis, kiel eble, kontentigi ĉiujn postulojn, kiujn oni povas meti al la lingvo internacia, kaj nur post kiam mi estas sukcesinta solvi ĉiujn de mi starigitajn problemojn (pro la spaco de la broŝuro mi pritraktis tie ĉi nur la plej esencajn), kaj post multjara pripensado de la afero, mi decidiĝis aperi kun ĝi antaŭ la publiko. Sed mi estas homo, kaj mi povis erari, povis fari iun nepardoneblan maltrafon, povis lasi nealigita al la lingvo ion, kio estus por ĝi tre utila. Tial, antaŭ ol eldoni plenajn vortarojn kaj komenci eldonon de gazetoj, libroj k.t.p., mi prezentas mian verkon por unu jaro al prijuĝo de la publiko kaj min turnas al la tuta klera mondo kun peto eldiri al mi sian opinion pri la proponita de mi lingvo. Ĉiu informu min skribe pri tio, kion li konsideras necesa ŝanĝi, plibonigi, aldoni k.t.p. El la alsenditaj al mi rimarkoj mi danke uzos ĉiujn tiujn, kiuj montriĝos vere kaj sendube utilaj, ne detruante la fundamentajn ecojn de la lingvo, t.e. la facilecon de ĝia ellerno kaj ĝian nepran taŭgecon por internaciaj rilatoj sendepende de la nombro de l´ adeptoj. Post tiuj eblaj ŝanĝoj, kiuj en tia okazo estos publikigitaj en speciala broŝuro, por la lingvo estos fiksita definitiva, konstanta formo. Se tiuj korektoj aperus nesufiĉaj al iu, tiu ne devas forgesi, ke la lingvo ankaŭ en estonteco ne estos fermita por ĉiuspecaj plibonigoj, nur kun tiu diferenco, ke tiam la rajto ŝanĝi ne plu apartenos al mi, sed al aŭtoritata, komune akceptita akademio de tiu ĉi lingvo. Estas malfacile krei internacian lingvon kaj enkonduki ĝin en la uzadon, jen kial al tio ĉi oni nun devas direkti la ĉefan atenton; sed kiam foje la lingvo jam estos enradikiĝinta kaj enkondukita en komunan uzon, tiam la konstanta aŭtoritata akademio povos en okazo de neceso facile, iom post iom kaj nerimarkeble enkondukadi ĉiuspecajn necesajn plibonigojn, kvankam ĝi eĉ iutempe estus devigata ŝanĝi la lingvon ĝis nerekonebleco. Tial mi permesas al mi peti tiujn legantojn, kiuj pro iu kaŭzo estus malkontentaj je mia lingvo, sendadi al mi protestojn anstataŭ la promesoj nur en okazo, se ili havus por tio seriozajn kauzojn, se ili trovus en la lingvo malutilajn flankojn, kiuj estonte ne estus ŝanĝeblaj.

La verkon, kiu kostis al mi multe da tempo kaj sano, mi transdonas nun al la favora atento de la socio. Mi esperas, ke ĉiu, al kiu la komunaj homaraj aferoj estas karaj, etendas al mi la manon de helpo kaj subtenos la proponitan de mi aferon, tiom kiom li estos kapabla. La cirkonstancoj montros al ĉiu, per kio li povas esti utila al la afero; mi nur permesas al mi altiri la atenton de l´ amikoj de lingvo internacia al tio, ke la plej grava punkto, al kiu miaj okuloj devas esti direktitaj, - estas la sukceso de la voĉdono. Faru ĉiu, kion li povas, kaj en la plej mallonga tempo ni posedos tion, pri kio la homoj jam de longe revas - la lingvon tuthomaran.

La autoro petas la leganton bonvole plenigi kaj sendi al li unu el la sube aldonitaj blanketoj, kaj disdoni la aliajn kun la sama celo al amikoj kaj konatuloj.

PLENA LERNOLIBRO DE INTERNACIA LINGVO

A. Alfabeto.

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz.

B./Partoj de parolo./

1) Artikolo nedifinita ne ekzistas; ekzistas nur artikolo difinita (la), egala por ĉiuj seksoj, kazoj kaj nombroj.

2) La substantivoj havas la finiĝon o. Por la formado de la multenombro oni aldonas la finiĝon j. Kazoj ekzistas nur du : nominativo kaj akuzativo; la lasta estas ricevata el la nominativo per la aldono de la finiĝo n. La ceteraj kazoj estas esprimataj per helpo de prepozicioj (la genitivo per de, la dativo per al, la ablativo x) per per aŭ aliaj prepozicioj laŭ la senco).

3) La adjektivo finiĝas per a. Kazoj kaj nombroj kiel ĉe la substantivo. La komparativo estas farata per la vorto pli, la superlativo per plej; ĉe la komparativo oni uzas la konjunkcion ol. /la vorto ´ĉjem´ estas tradukata per ol./

x) /instrumentalo per kun/

4) La numeraloj fundamentaj (ne estas deklinaciataj) estas: unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek, cent, mil. La dekoj kaj centoj estas formataj per simpla kunigo de la numeraloj. Por la signado de numeraloj ordaj oni aldonas la finiĝon de la adjektivo; por la multoblaj - la sufikson obl, por la nombronaj - on, por la kolektaj - op, por la disdividaj - la vorton po. Krom tio povas esti uzataj numeraloj substantivaj kaj adverbaj.

5) Pronomoj personaj: mi, vi, li, ŝi, ĝi (pri objekto aŭ besto), si, ni, vi, ili, oni /senpersona multenombro/; la pronomoj posedaj estas formataj per la aldono de la finiĝo adjektiva. La deklinacio estas kiel ĉe la substantivoj.

6) La verbo ne estas ŝanĝata laŭ personoj nek nombroj. Formoj de la verbo: la tempo estanta akceptas la finiĝon -as; la tempo estinta -is; la tempo estonta -os; la modo kondiĉa -us; la modo ordona -u; la modo sendifina -i. Participoj (kun senco adjektiva au adverba): aktiva estanta -ant; aktiva estinta -int; aktiva estonta -ont; pasiva estanta -at; pasiva estinta -it; pasiva estonta -ot. Ĉiuj formoj de la pasivo estas formataj per helpo de responda formo de la verbo esti kaj participo pasiva /de estanta tempo/ de la bezonata verbo; la prepozicio ĉe la pasivo estas de.

7) La adverboj finiĝas per e; gradoj de komparado kiel ĉe la adjektivoj.

8) Ĉiuj prepozicioj per si mem postulas la nominativon.

/C. Ĝeneralaj reguloj./

1) Ĉiu vorto estas legata, kiel ĝi estas skribita.

2) La akcento estas ĉiam sur la antaŭlasta silabo.

3) Vortoj kunmetitaj estas formataj per simpla kunigo de la vortoj (la ĉefa+vorto staras+ en la fino)/, kiuj estas skribataj kune sed apartigataj per streketo/;la gramatikaj finiĝoj estas rigardataj ankau kiel memstaraj vortoj.

4) Ĉe alia nea vorto la vorto ne estas forlasata.

5) Por montri direkton, la vortoj ricevas la finiĝon de la akuzativo. /Por respondi al la demando 'kien' la vortoj akceptas la finiĝon de la akuzativo (Ekzemple: tie, tien; Varsovi,o,n)./

6) Ĉiu prepozicio havas difinitan kaj konstantan signifon; sed se ni devas uzi ian prepozicion kaj la rekta senco ne montras al ni, kian nome prepozicion ni devas preni, tiam ni uzas la prepozicion je, kiu memstaran signifon ne havas. /(Ĝoji je tio; ridi je tio; enuo je la patrujo ktp. La klareco ne suferas de tio, ĉar en ĉiuj lingvoj en tiuj okazoj estas uzata kiu ajn prepozicio, se nur la kutimo donis al ĝi la sankcion; sed en la internacia lingvo la sankcio por ĉiuj similaj okazoj estas donita al unu prepozicio je)./ Anstataŭ la prepozicio je oni povas ankaŭ uzi la akuzativon sen prepozicio.

7) La tiel nomataj vortoj fremdaj /'eksterlandaj'/, t.e. tiuj, kiujn la plimulto de la lingvoj prenis el unu /fremda/ fonto, estas uzataj en la lingvo Esperanto /internacia/ sen ŝanĝo, ricevante nur la ortografion de tiu ĉi lingvo; sed ĉe diversaj vortoj de unu radiko estas pli bone uzi senŝanĝe nur la vorton fundamentan kaj la ceterajn formi el tiu ĉi lasta laŭ la reguloj de la lingvo Esperanto.

8) La fina vokalo /finiĝo/ de la substantivo kaj de la artikolo povas esti forlasata kaj anstataŭata de apostrofo.

INTERNACIA RUSA VORTARO

(Ambaŭflanke estas ripetata la frazo substrekita en la ĉapitro II, artikolo a), kvina alineo: ĉion, kio estas skribita ...).

NOTO DE LA ELDONINTO.

La supre prezentata traduko de la UNUA LIBRO DE ESPERANTO sekvas la Zamenhofan tradukon en ĉio, krom la ĉapitro III, kiu ne estis trovebla en traduko kaj estas speciale tradukita por ĉi tiu eldono. - En la lokoj, kie Zamenhof en sia traduko esence sanĝis la originalan tekston, ni donas la tradukon de la originala vortformo inter klinaj strekoj /.../. Tamen ni ne aldonis la ekzemplojn, kiuj aperas en la gramatiko esperante kaj ruse, ĉar la rusa teksto estas komprenebla per la esperanta ekzemplo mem. - En unu loko estas du vortoj, netroveblaj en la rusa originalo, sed aldonitaj de Zamenhof en la traduko, signitaj per +...+.

UNUA LIBRO DE ESPERANTO
faksimile represita en 500 numerigitaj
ekzempleroj, el kiuj ĉi tiu estas

n-ro _____

Helsinki 1948

ELDONO
VILHO SETÄLÄ

Duplicator